

Akademisyenlerin Kariyer Kimliğinin İnşası: Seçkin Akademisyenler Üzerine Bir Çoklu Vaka Çalışması[§]

Constructing the Career Identity of Academics: A Multiple Case Study on Distinguished Academics

H. Merve Bircan Altınsoy^{1*}, Nihat Erdoğan¹

¹Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, İstanbul, Türkiye

Orcid: H. M. Bircan Altınsoy (0000-0003-2224-7381), N. Erdoğan (0000-0002-9328-1846)

Özet: Son dönemde dünyada ve Türkiye’de akademisyenler değerlendirilirken performans ve sıralama öne çıkmaktadır. Akademisyenlerle ilgili yapılan çalışmalar genel itibarıyla akademisyenleri listelemeye yönelik olup, akademisyenlere başarıyı getiren yetiştirme süreçlerinin ele alınmadığı görülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacı, seçkin akademisyen olarak tanımlanan başarılı akademisyenlerin kariyerlerinin gelişim ve kariyer kimliklerinin inşâ süreçlerini incelemektir. Nitel araştırma yöntemiyle tasarlanan çalışmada, vaka çalışması yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırma iki aşamalı yürütülmüştür. İlk aşamada sosyal ve beşerî bilimler (a), fen ve mühendislik bilimleri (b) ve sağlık bilimleri ve yaşam (c) alanlarından birer akademisyene ait önce doküman incelemesi yapılmış, ikinci aşamada ise akademisyenlerle mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Deşifre edilen mülakat dokümanları anlatı analizine tabi tutulmuştur. Sonuç olarak seçkin akademisyenlerin kariyer kimliklerini merak ve sürekli çalışma üzerine kurdukları görülmüştür. Kariyer kimliklerini inşâ ederken rol modeller kariyerlerini çalışma disiplini ile ve akademik olarak etkilemiştir. Seçkin akademisyenlerin doktora süreçlerinde doktora tezi onları geliştirmiş ve danışmanları onları olumlu yönde etkilemiştir. Çıkdıkları yayınlar kariyerlerinin merkezindedir ve kariyer başarılarının göstergesidir. Seçkin akademisyenler akademik çalışmalarını ekip çalışması ve iş birliği ile yürütmektedirler. Aynı zamanda kurdukları uluslararası ilişkiler de bu çalışmalarına destek olmuştur. Akademisyenlerin yaptıkları akademik işler yanında, vakitlerini alan yayın dışı akademik işleri de mevcuttur. Bütün bunların yanında seçkin akademisyenlerin önemli başarıları vardır ve kariyer kimliklerinde bu başarıyı vurgulamaktadırlar.

Anahtar Kelimeler: Seçkin Akademisyen, Kariyer Kimliği, Kariyer Kimliğinin İnşası, Anlatı, Vaka çalışması

Abstract: Recently, performance and ranking have come to the forefront in the evaluation of academics in the world and in Turkey. Studies on academics generally aim at listing academics, and it is seen that the educational processes that bring success to academics are not addressed. With this in mind, the purpose of this research is to examine the development of the careers of successful academics, defined as distinguished academics, and the construction processes of their career identities. A case study approach was adopted in the study, which was conducted using a qualitative research method. The research was conducted in two stages. In the first stage, a document analysis of an academic from the fields of social sciences and humanities (a), science and engineering (b), and health sciences and life (c) was conducted, and in the second stage, interviews were conducted with the academics. The transcribed interview documents were subjected to narrative analysis. As a result, it was found that distinguished academics constructed their career identities based on curiosity and continuous work. In constructing their career identities, role models influenced their careers in terms of work discipline and academic training. Their doctoral processes have influenced them both with their dissertations and with their advisors and occupy an important place. The publications they publish demonstrate their career success and are central to their lives. They carry out their work through international relationships, collaborations and teamwork. In addition, there are academic activities that are not publications, and these activities take a lot of time. Finally, distinguished academics have very important achievements and this is an important part of their career identity.

Keywords: Distinguished Academics, Career Identity, Career Identity Construction, Narrative, Case Study

* İletişim Yazarı / Corresponding author. Eposta/Email : mervebircanaltinsoy@gmail.com

Geliş Tarihi / Received Date: 18.05.2023 — Kabul Tarihi / Accepted Date: 24.05.2023

doi: 10.32329/uad.1298967

[§]Bu makale H. Merve Bircan Altınsoy’un doktora tezinden üretilmiştir. Makalenin teorik kısmı 9. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi’nde bildiri özeti olarak yayımlanmıştır.

1. Giriş

Yükseköğretimde son on yıllık dönem incelendiğinde akademisyen sayılarının arttığı görülmektedir. Bu bağlamda da yükseköğretimde bir büyüme yaşanmıştır. Akademik felsefede yer alan “publish or perish” söylemi akademisyenlerin üzerinde olan yayın yapma baskısını da göstermektedir ve bu baskı nitelikli doğrusal olmayan bir nicelik artışına sebep olmaktadır (De Rond & Miller, 2005; Kwiek, 2006; Miller, Taylor & Bedeian, 201). Türkiye’de yapılan akademik yükseltmelerde yayının niteliğinden çok niceliğine bakılması (Ak & Gülmez, 2006) akademisyenlerin bunu öncelemesine neden olmuştur. Bütün bu niceliksel sınırlamaların yanında, nitelikli yayınlar yapan ve diğer akademisyenlerden ayrılan başarılı akademisyenler bulunmaktadır.

Nitelikli akademisyen, yükseköğretimin temel işlevi olan eğitim, araştırma ve hizmetin niteliği ve akademisyen niteliğiyle doğrudan ilişkilidir (Erdoğan, 2019). Nitelikli akademisyenler nitelikli çıktılar üretmektedirler ve bu çıktılar bilimin ilerlemesi ve bu yolla ülkelerin gelişmesi için önemlidir (Oyman Bozkurt, 2021). Bu bağlamda akademisyenlerin niteliği ve üniversitelerin niteliğinin değerlendirilmesi için çeşitli sıralama sistemleri üretilmiştir ve bu sistemler yükseköğretimin bir parçası haline gelmiştir (Belenkuyu, 2020).

Dünyada ve Türkiye’de akademisyenler değerlendirilerek performans ve sıralamaların öne çıktığı görülmektedir. TÜBİTAK ve TÜBA’nın bilim ödülleri, Stanford Üniversitesi’nin Top Scientist listesi bu çalışmalara örnek olarak verilebilir. Bu sıralamaların yanında uluslararası düzeyde pek çok üniversite sıralaması yapılmakta (Academic Ranking of World Universities, Times Higher Education vb.) (Belenkuyu, 2020) ve bu sıralamalar üniversitelere kurumsal bir baskı oluşturmaktadır (Shattock, 2017). Oluşturulan bu baskılar ise akademisyenlere yansımaktadır.

Başarının genel olarak listelere girme, sayısal olarak üstte bulunma olarak ele alındığı çalışmalarda akademisyenlerin nasıl yetiştiği, hangi süreçlerden geçerek başarıya ulaştığı, bu kimliği nasıl inşa ettiği konusunda ulusal literatürde bir çalışma yapılmamıştır. Bu süreçlerin incelenmesinin görgül çalışmalarla zor olması, daha derinlemesine araştırmaların ise yukarıda bahsedilen yayın kaygıları nedeniyle yapılamamış olması bunların sebepleri arasında yer alabilir. Uluslararası literatürde ise seçkin akademisyenlerin kariyer gelişim sürecin ele alınmadığı fakat *distinguished academic* ve *elite academic* olarak tanımlanan seçkin akademisyenlerin başarısına odaklanan çalışmaların bulunduğu görülmektedir. Örneğin Beigi, Shirmohammadi ve Arthur (2018) yaptıkları çalışmada seçkin akademisyenlerin kariyer başarısını “akıllı kariyer”, “sınırsız kariyer”, “kariyer başarısı” kavramları ile incelenmiştir. Sidek ve arkadaşları (2015) ise yaptıkları çalışmada Malezya’da seçkin akademisyen kadrosunda yer alan üç akademisyeni vaka çalışması olarak incelemiştir. Tolga Yuret (2017; 2018) ise elit akademisyenler

üzerine çalışmış, çalışmalarından birinde elit akademisyenler için yabancı eğitimin rolü incelenmiş, diğerinde ise elit akademisyenler çalışılan üniversitelerdeki mezun oranları ve prestijli bir üniversitede profesör olma süreci kapsamında ele almıştır. Fakat bu taramalarda seçkin akademisyenlerin kariyer kimliklerinin inşa sürecine yönelik bir araştırma bulunamamıştır.

Akademisyenlerin kariyerleri kariyer inşa teorisine dayandırılmaktadır. Kariyer inşa teorisi bireylerin kariyerlerini kendilerinin inşa ettiği, mesleki davranışlarına yön verdiği ve kariyerlerini anlamlandırdıkları bir süreçtir (Savickas, 2005). Kariyer inşa teorisinde kariyer öznel açıdan ele alınır ve iş deneyimlerinin toplamı değil, daha çok bu deneyimleri anlamlı bir bütün haline getiren hikâyeye odaklanır. (Savickas, 2005). Bu nedenle kariyer inşa teorisinde anlatı yaklaşımı önemlidir. Anlatı yaklaşımında anlatılar, bireylerin kendilerini ve kariyer kimliklerini anlamlandırdıkları ve inşa ettikleri bir biçimdir (Ylijoki & Ursin, 2013).

Kariyer kimliğinde ise birey kendine “İşimle kendime ve başkalarına ne söylüyorum? Çalışmak benim için ne anlama geliyor?” sorularını sormaktadır (Meijers, 1998, 200). Kariyer kimliği bireyin kendi motivasyonunu, ilgi alanlarını ve yeterliliklerini kabul edilebilir kariyer rolleriyle ilişkilendirdiği bir anlamlar yapısıdır (Meijers, 1998). Bu bağlamda araştırmanın temel sorusu: “Seçkin akademisyenler kariyer kimliklerini nasıl inşa ederler?” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın amacı ise seçkin akademisyen olarak adlandırılan üstün başarılı akademisyenlerin kariyer kimliklerini nasıl inşa ettiklerini anlamak ve kariyer gelişim süreçlerini gözlemlemektir. Bu bağlamda araştırmadan elde edilen sonuçlar akademi içerisinde nitelikli çalışmalar ortaya çıkaran seçkin akademisyenlerin kariyer kimlikleri hakkında bir şema oluşturacak ve yapılan diğer çalışmalara temel hazırlayacaktır.

2. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

2.1. Kariyer İnşa Teorisi (CCT)

Kariyer inşa teorisi (career construction theory-CCT) Mark L. Savickas tarafından ortaya konulmuştur (2005). Teori bireylerin kendilerini inşa ettikleri, mesleki davranışlarına yön verdikleri ve kariyerlerini anlamlandırdıkları yorumlayıcı ve kişilerarası süreçleri açıklar (Savickas, 2013). Bu teoride bireylerin bireysel inşacılık (öz-inşa) ve sosyal inşacılık ile kariyerlerini nasıl inşa ettikleri ele alınmaktadır. Super’in (1957) mesleki gelişim teorisine ise yeni bir yaklaşım getirmektedir.

Kariyer inşa teorisi kendi kendini inşa etme üzerine odaklanır. Bu nedenle teori benlik üzerinde konumlanır ve benliğe dair üç merkezi bakış açısı incelenir: aktör olarak benlik, aracı/fail olarak benlik (agent) ve yazar olarak benlik (Savickas, 2013). McAdams & Olson’a (2010) göre de birey yaşamı boyunca kişiliğinin gelişimi için üç farklı bakış açısı ile gözlemlenebilir: aktör (davranışı yapan), fail (çalalayan) ve yazar (anlatan). Bireyler kendilerini inşa

etmeye aktörler olarak başlarlar, daha sonra eylemi yöneten aktörler haline gelirler ve daha sonra eylemi açıklayan yazarlara dönüşürler (McAdams & Olson, 2010).

Kariyer inşa teorisi, mesleki davranışın (vocational behaviour) dört unsurunu ele alır ve bunu yaşam boyu geliştirir (Savickas, 2002). Bu dört unsur yapı, stratejiler, stil ve hikayelerdir. İlk unsur olan yapı; insan yaşamının yapısıdır. Kariyer inşası, işin insanlar sosyal roller üstlendiği yaşamlarının yapısı içerisinde birçok alandan birini temsil ettiğini kabul eder. İkinci unsur olan strateji ise kariyer uyum stratejileridir. Kariyer inşası, bireylerin karşılaştıkları onları geliştirecek olan görev ve rol geçişlerine, bu değişikliklerle başa çıkmak için kullandıkları stratejilere odaklanır. Üçüncü unsur olan stil, bireyleri pozisyonlarla eşleştirmek için kişilik tarzı (stil) ve gelişimini ele alır. Son unsur olan hikayeler ise kariyer inşasında yer alan diğer üç unsurun özünü etkili bir şekilde ortaya koymayı amaçlar. Hikayelerle yaşam yapısı, kariyer uyum stratejileri ve mesleki kişilik tarzını (stil) açıklayan yaşam temaları ele alınmaktadır (Hartung & Taber, 2008).

Kariyer inşa teorisi anlatı perspektifini benimsemiştir. Anlatı bireylerin deneyimlerine ve eylemlerine anlam verdiği bir şemadır. Bireyin hayatındaki geçmiş olayları anlaması ve gelecekteki eylemleri planlaması için bir çerçeve sağlar (Polkinghorne, 1988). Anlatı perspektifinde hayat hikayelerinin inşası, yapı sökümlü, yeniden inşası ve birlikte inşa süreci ile bireylerin işlerine ait deneyimlerinin özel anlamlarını ortaya çıkaran dinamik bir süreçtir (Savickas, 2013). Bu araştırma kapsamında kariyer inşa teorisi temel alınmaktadır ve bu nedenle anlatı yaklaşımı benimsenmiştir.

2.2. Kariyer Kimliğinin İnşası

Kariyer kimliğinde birey kendisine “Çalışmak benim için ne anlama geliyor?”, “İşimle kendime ve başkalarına ne söylüyorum?” sorularını sormaktadır (Meijers, 1998, 2000). Kariyer anlatıları bize bireylerin geçmişten bugüne nasıl geldiklerini ve gelecekte de nasıl olabileceklerini gösterir (Savickas, 2005). Seçkin akademisyenlerin anlatıları, kariyerlerini nasıl inşa ettikleri, neden bu kariyeri seçtikleri ve daha başarılı olma yönünde ne gibi adımlar attıklarını görmek amacıyla kullanılacaktır.

Kariyer kimliği bireyin ait olmak istediği çalışma grupları, meslekler ve örgütleri bilinçli olarak seçmesiyle inşa edilir. Bu seçimde birey kariyer temelli benlik saygısını artırmak istedikleri yönde bir seçim yaparlar (Walsh & Gordon, 2008). Kariyer kimliği hem yapılandırmacı (constructivist) (bireysel olarak inşa edilmiş) hem de inşacı (constructionist) başkalarıyla etkileşimle birlikte ortaya çıkan bir yapı olarak kabul edilmektedir (LaPointe, 2010). Kimlik oluşumu öz-kimlik (bireyin kim olduğuna inanması) ile sosyal kimlik (bireyin örgütlerde, iş veya profesyonel kültürlerde nasıl görüldüğü) arasındaki etkileşimle, bir ortak inşa süreci olarak ortaya çıkar (Watson, 2009). Burada öz kimlik ve sosyal kimlik tutarlı olduğunda, ihtiyaçları olan onaylanma sürecini yaşamış olurlar (Clarke & Ravenswood, 2019).

Bu bağlamda bu çalışmada seçkin akademisyenlerin kariyerleri ile kendilerine ve başkalarına ne söylediği değerlendirilecektir. Teorik olarak bu temelden hareketle kariyer inşa süreci takip edilecektir.

2.3. Seçkin Akademisyen Çalışmaları

Türkiye’deki son on senedeki akademisyen sayılarına bakıldığında, genel olarak bir artış eğiliminde olduğu görülmektedir. Yaşanan bu niceliksel artış, akademisyenlerin niteliği konusunun da ele alınması gerektiğini göstermektedir. Çünkü nicelik ne kadar artarsa artsın, nitelikli akademisyenler olmadan nitelikli çıktılarının üretilmesi mümkün değildir. Bu bağlamda öncelikle ulusal ve uluslararası literatürdeki akademisyen çalışmaları incelenmiştir.

Türkiye’de akademisyenlerle ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. Örgütsel davranış alanı, çalışılan alanlardan biridir. Mobing (Güven, Kaplan & Acungil, 2018), cam tavan (Tahtaloğlu & Özgür, 2020), bağlılık, liderlik ve performans (Kesken, Ünal ve Koçak, 2023) gibi konular bu başlık altında çalışılmıştır. Bunun yanında kadın akademisyenlerle ilgili pek çok farklı çalışma bulunmaktadır (Özbilgin & Healy, 2001; Yıldız, 2018; Yılmaz & Özdemir, 2012; Tepe, 2018; Tuncer, 2019; Demirtaş ve Yeşilyurt Gündüz, 2020). Covid-19, farklı alanlarda olduğu gibi akademisyenlerle ilgili çalışmalarda da araştırma konusu olmuştur (Güven, 2021; Saruç & Aslantürk, 2021; Otluoğlu, Yılmaz, Dalkılıç, 2021; Can & Ançel, 2022; Erdoğan, 2022; Taşlıyan, Özyaşar, Gökyar, 2022). Bunların yanında taşrada akademisyen olmak (Şahin, 2020; Erdoğan, 2022), yabancı akademisyen istihdamı (Gök, 2022), bilimsel kongrelerin akademisyenlerin anlam dünyasındaki yeri (Tonbul & Çiğdem, 2022), Türkiye’de yönetim organizasyon çalışan akademisyenlerin nicel görünümü (Ardıç & Erdoğan, 2009) gibi pek çok farklı konuda da çalışmalar yapılmıştır.

Uluslararası literatürde yapılan çalışmalar incelendiğindeyse örgütsel davranışla ilgili iş-aile dengesi, iş-aile çatışması (Rahman & Ali, 2020); kariyer uyumluluğu, akademik tatmin ve akademik devamlılık (Wilkins-Yela Charlene Roachb, Traceyc & Yel, 2018) gibi çalışmalara rastlanmıştır. Akademik kariyerin kendisi de bir inceleme konusudur. Bu kapsamda bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik alanında çalışan yüksek nitelikteki akademisyenlerin farklı kariyer yolları araması (Castroa, Heijden & Henderson, 2020); akademik kariyer modelinin incelenmesi (Baruch & Hall, 2004) bunlardan bazılarıdır. Ulusal yayınlarda olduğu gibi uluslararası yayınlarda da kadın akademisyen konusu ayrıca ele alınmıştır. Bu bağlamda akademideki ayrımcılığın fenomenolojik olarak incelenmesi (Bagilhole, 1993); akademide devam eden cinsiyet ayrımı (Baker, 2016); iş-yaşam dengesi söylemlerinin kadın akademisyenlerce değerlendirilmesi gibi (Toffoletti & Starr, 2016) çalışmalar örnek gösterilebilir.

Verilen örneklerde de görüldüğü gibi akademisyenlerle pek çok çalışmaya konu olsa da seçkin akademisyenler, seçkin akademisyenlerin kariyer gelişim süreçleri, kariyer kimliklerinin inşası gibi alanlarda yapılan çalışmalara

rın sayısı oldukça sınırlıdır. Seçkin akademisyen kavramı ise “distinguished academic”, “elite academic” ve “seçkin akademisyen” kavramları ile taranmıştır. Tarama sonucuna seçkin akademisyenler için bir tanımlamaya rastlanmamış olup, bu alanda yapılmış az sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Bunun yanında *distinguished academics* taramaları içinde belirli akademisyenin hayatını anlatan çalışmalara rastlanmıştır.

Taramalarda “distinguished academic” kavramının yer aldığı iki çalışma bulunmaktadır. Bunlarda biri Sidek ve arkadaşları (2015) tarafından hazırlanmıştır. Araştırma Malezya’da akademik mükemmellik kültürü oluşturmak istendiğini, bu nedenle de seçkin profesörler isimli bir pozisyon tanımlandığını belirtmiş ve bu pozisyonda yer alan üç akademisyeni vaka çalışması olarak incelemiştir. Seçkin akademisyenler seçilirken öğretim ve deneyim, araştırma ve yayın, akademik tanınma ve liderlik, üniversite ve toplum için hizmetler ve endüstri ve istişare ortaklığı kategorileri ile değerlendirilmektedirler. Yapılan kategorizasyonda öğretim ve denetim ile araştırma ve yayının puanlarının yüksek olması, seçkin akademisyen olabilmeleri için daha önemli olduğu görülmektedir.

Bir diğer araştırma ise Beigi ve arkadaşlarının (2018) makalesidir. Araştırmada bir seçkin akademisyen tanımı yapılmamış fakat akademisyenlerin kariyeri sınırsız kariyer olarak tanımlanmış ve seçkin akademisyenlerin kariyer başarı süreçleri tanımlanmaya çalışılmıştır. Çalışmada 28 seçkin akademisyen ve bu akademisyenlerden 8’inin eşleri ile mülakatlar yapılarak seçkin akademisyenlerin kariyer başarı kavramı tanımlanmaya çalışılmıştır.

Elite academic kavramı ise ilk kez 1997 yılında Christensen, Henderson, Griffiths ve Levings tarafından hazırlanan makalede kullanılmıştır. Bu makalede de bir elite academic tanımı yapılmamış, yaş kriteriyle bilişsel test süreçleri ele alınmıştır. Tolga Yuret (2017; 2018) tarafından hazırlanan iki makalede ise elit akademisyenler ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. 2017 yılında yayımlanan ilk makalede ABD’deki akademisyen eğitiminde yabancı eğitimin rolü anlaşılmasına çalışılmıştır. 2018’de yayımlanan ikinci makalede ise elit akademisyenler için iki temel analiz noktası bulunmaktadır. Bunlardan biri çalışılan üniversitelerdeki mezun oranları, diğeri ise prestijli bir üniversitede profesör olma sürecidir. Burada başarılı olma süreçleri (a) akademisyenlerin hareketliliği, (b) mezun olunan üniversitede akademisyen olma ve (c) mezun olma zamanları/süreçleri olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir. Bu süreçler seçkin akademisyenlik süreçleri ile ilişkilidir.

2.4. Başarılı Akademisyen Çalışmaları

Türkiye’de “TÜBİTAK Bilim Ödülü Ödülleri”, “Uluslararası TÜBA Akademi Ödülleri”, “TÜBA Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanı Ödülleri” ve “TÜBİTAK Uluslararası Lider Araştırmacı Programı” yaptıkları çalışmalarla diğer akademisyenlerden ayrılan, oldukça başarılı akademisyenlerin değerlendirildiği ödüller ve programlardır.

TÜBİTAK Bilim Ödülleri’nde, bilim ödülünün “Ülkemizde yaptığı çalışmalarla bilime uluslararası düzeyde önemli katkılarda bulunmuş” akademisyenlere (TÜBİTAK, 2006) verildiği görülmektedir. Burada yayın ve atıf kriterleri önemlidir. Uluslararası TÜBA Akademi Ödülleri “İlgili alanda özgün, öncü ve çığır açıcı çalışmaları olan bilim insanlarına” verilmektedir ve her yıl ödüllerden bir tanesi, üç alan arasında dönüşümlü olarak, yalnızca Türkiye veya Türkiye bağlantılı bilim insanlarına verilmektedir (TÜBA, 2023). Burada özgün, öncü ve çığır açıcı çalışmalar vurgusu önemli olmakla birlikte çalışmalar yine niceliksel olarak incelenmektedir.

TÜBA Üstün Başarılı Genç Bilim İnsanı Ödülleri’nde adayların özgeçmişleri ve bilimsel araştırmacının niteliğine bakılmaktadır. Bu nitelik kapsamında yurt içi ve yurtdışı adresli yayınlar ve projelerin niteliği incelenmektedir. TÜBİTAK Uluslararası Lider Araştırmacılar Programı’nda ise başarı kriteri olarak akademisyenlerin üniversite sıralamasında üstlerde olması veya atıf sayısının fazlalığı birer sayısal gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Uluslararası alanda yapılan Stanford Üniversitesi Top Scientist Listesi ise akademisyenlerin sıralamasının yapıldığı bir diğer çalışmadır. Bu çalışmada: “Atıf sayıları”, “H-indeks, Web of Science ya da Scopus değerleri” ve “Ortak yazarlıklar” değerlendirme kriteri olarak yer almaktadır (Ioannidis, Boyack & Baas, 2021). İncelenen tüm bu sıralamalar ve ödüllendirmelerde genel olarak performans temelli bir sıralama yapıldığı, akademisyenlerin bu başarı süreçlerinde kariyerlerini nasıl geliştirdikleri ve kimlik inşa sürecinin nasıl ilerlediğinin ele alınmadığı görülmektedir.

Literatür taramalarında ve bu araştırmalarda da görüldüğü gibi seçkin akademisyenlerle ilgili yapılan çalışmalar temel düzeyde kalmıştır. Yukarıda ele alınan TÜBİTAK, TÜBA gibi kuruluşların kriterleri ve bu çalışmalar birlikte incelendiğinde, araştırma için bir seçkin akademisyen tanımına ve seçkin akademisyenlik için belli kriterlere ihtiyaç olduğu görülmektedir. Bu bağlamda araştırma kapsamında öncelikle seçkin akademisyen kriteri tanımlanmıştır. Araştırmanın temel sorusu ise “Seçkin akademisyenler kariyer kimliklerini nasıl inşa ederler?” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın amacı, seçkin akademisyenlerin kariyer gelişimlerini ve kimlik inşa süreçlerini incelemektir.

3. Yöntem

Seçkin akademisyenlerin kariyer gelişimleri ve kariyer kimliklerinin inşa süreçlerini anlamak amacıyla bu araştırma nitel araştırma yöntemi ile araştırma tasarlanmıştır. Nitel araştırma: “Gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir nitel sürecin izlendiği” araştırma sürecidir (Yıldırım & Şimşek, 2021, 33).

Çalışmanın paradigması ise yorumsamacı/yapılandırmacı

paradigmadır. Bu paradigmada gerçekliğin sosyal olarak inşa edildiği düşünülmeyle birlikte, bireylerin yaşadıkları deneyimler ve bu deneyimlere atfettikleri anlam, araştırma kapsamında incelenmektedir. Bu kapsamda akademisyenlerin kendi bakış açılarından akademisyen olma deneyimi araştırma kapsamında incelenmektedir.

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olan durum (vaka) çalışması deseni belirlenmiştir. Durum çalışması bir durum hakkında ya da belirli bir zaman içerisinde geçen durumlar hakkında çoklu bilgi kaynakları (örneğin: Mülakatlar, gözlemler, dökümanlar, raporlar) aracılığıyla detaylı bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu yaklaşımdır (Creswell, 2013). Bu araştırma kapsamında ise akademisyenlerin “seçkin akademisyen olma durumları” ve “kariyer kimliklerinin inşa süreci” incelenmektedir. Araştırma için 20 Eylül 2022 tarihinde Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’ndan 2022.09 sayılı karar ile etik kurul onayı alınmıştır.

3.1. Çalışma Grubu

Seçkin akademisyen kavramı yukarıdaki araştırmalardan hareketle, TÜBA Akademi Ödüllerinde ele alındığı gibi: “İlgili alanda özgün, öncü ve çığır açıcı çalışmaları olan bilim insanı” olarak tanımlanmıştır. Seçkin akademisyenlerin “seçkin” olarak nitelendirilebilmesi için aşağıdaki maddeler incelenmektedir:

- Akademisyenlerin yayın sayıları
- Akademisyenlerin atıf sayıları
- H- indeks değerinin yüksek olması
- Akademisyenlerin bulunduğu üniversitenin ön sıralarda yer alması.

Bu kriterler haricinde seçkin akademisyenler, TÜBA Akademi Ödüllerini sınıflandırmasında kullanılan üçlü alan sınıflandırılmasına tabi tutulmuştur. Bu alanlar (1) sosyal ve beşerî bilimler, (2) fen ve mühendislik bilimleri ve (3) sağlık bilimleri ve yaşam şeklindedir.

Çalışma grubu belirlenirken seçkin akademisyen kriterlerine göre çalışmanın amacına uygun olarak amaçlı örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırma için sosyal ve beşerî bilimler, fen ve mühendislik bilimleri ve sağlık bilimleri ve yaşam alanlarından birer tane akademisyen seçilmiştir. Her alandan seçilen bu akademisyenler kendi alanlarında önemli ödüller almış ve yaptıkları çalışmalarla öne çıkmış akademisyenlerdir. Bu nedenle vaka çalışması için bu akademisyenler seçilmiştir.

Sağlık bilimleri ve yaşam alanındaki katılımcı Erciyes Üniversitesi’nden mezun olmuştur, vakıf üniversitesinde görev yapmaktadır ve profesör unvanına sahiptir. Fen ve mühendislik bilimleri alanındaki katılımcı İstanbul Teknik Üniversitesi’nden mezun olmuştur, devlet üniversitesinde görev yapmaktadır ve profesör unvanına sahiptir. Sosyal

ve beşerî bilimler alanındaki katılımcı ise Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nden mezun olmuştur, vakıf üniversitesinde görev yapmaktadır ve profesör unvanına sahiptir.

3.2. Araştırma Süreci

Seçkin akademisyenlerin kariyer kimliklerinin inşa süreçlerini anlayabilmek için iki aşamalı bir araştırma yürütülmektedir:

- Mülakat öncesi hazırlık: Açık kaynaklardan tarama yapılmaktadır. Bu kapsamda akademisyenlerin özgeçmişleri, kendileriyle ilgili yazılmış haberler, röportajlar, kitaplar ve video kayıtları gibi pek çok farklı kaynak incelenmektedir. Bu kaynaklardan katılımcıların eğitim geçmişleri, yaptıkları projeler, yayınları gibi akademik geçmişleri ile alakalı bilgiler derlenmektedir. Bunun haricinde mülakat soruları öncelikle elde edilen bu kaynaklarda taranmaktadır ve eğer soruları karşılayan yanıtlar varsa bunlar mülakat öncesinde not edilmektedir. Görüşme yapılan akademisyenlerin yoğunlukları nedeniyle onlara mülakatlarda odaklı sorular sormak araştırmanın odağını elde etmek açısından da önemlidir. Mülakat öncesi hazırlıkta elde edilen veriler her akademisyene ait ayrı bir klasör oluşturularak arşivlenmiştir.
- Mülakat süreci: Yapılan detaylı taramalardan sonra katılımcılara kariyer kimliklerinin inşa sürecine ait odak sorular sorulmuştur. Mülakat soruları sabit olmakla birlikte akademisyenlerin anlatılarına göre ek sorular sorularak kimlik inşa süreci gözlemlenmiştir.

Mülakatlar online toplantı platformu olan zoom üzerinden gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde mülakata başlamadan önce katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilmiş, sonrasında ise kayıt izni istenmiştir. Kayıt izni alındıktan sonra program üzerinden görüşmeler araştırmacının bilgisayarına kaydedilmiştir. Mülakat sonrasında görüşme kayıtları katılımcılara iletilmiştir. Bu kapsamda katılımcılarla toplam 215 dakikalık mülakat gerçekleştirilmiştir.

Mülakatlar kapsamında akademisyenlerin yetişme süreçleri, meslek seçim süreci, akademisyenlik süreci, özgeçmişlerinin incelenmesi, akademik deneyimlerinin değerlendirilmesi, akademideki üretkenlik çalışmaları, iş-aile yaşam süreçleri gibi temel konuları içeren sorular sorulmuştur. Bu sorular mülakat sürecine göre takip sorularıyla açılarak mülakat süreci yönetilmiştir. Akademisyenlere ait özgeçmiş bilgileri mülakat sürecinde destek olmaktadır. Ayrıca katılımcılar mülakat öncesi ve sonrasında kendileriyle ilgili ek kaynak varsa bunları paylaşarak araştırma sürecine destek olmuşlardır. Bu şekilde seçkin akademisyen olma süreçlerine ait gelişim süreci ve kimlik inşası incelenmektedir.

3.3. Veri Analizi

Seçkin akademisyenlerin kariyer kimliklerini inşa süreçlerini anlamak için anlatı analizi tercih edilmiştir. Anlatı yaklaşımının veri analizi Creswell’e göre şu aşamaları

içermektedir (2013, s. 192-193):

- Veriler için dosya oluşturulur ve düzenlenir.
- Metinler okunur, kenarlarına notlar alınır ve ön kodlar oluşturulur.
- Hikaye veya bir dizi objektif deneyim betimlenir ve bunlar kronolojik olarak yerleştirilir.
- Kodlar ve temalar içerisindeki veriler hikaye tanımlama, dönüm noktalarını bulma ve bağlamsal materyalleri tanımlama olarak sınıflandırılır.
- Veriler yorumlanır. Bu hikayeyi daha geniş anlamları ile yorumlamayı içerir.
- Son olarak anlatı süreçler, kuramlar ve yaşamın eşsiz ve genel özellikleri üzerine odaklanılarak sunulur.

Katılımcılara ait toplam 215 dakikalık ve 43 sayfalık veri önce deşifre edilmiş, sonrasında da kodlama için tekrar tekrar okunmuştur. Kariyer kimliğinin inşasına yönelik veriler iki aşamalı olarak kodlanmıştır. İlk aşamada öne çıkan temalar belirlenmiş, sonrasında ise ikinci kodlamada bu temaların asıl haline ulaşılmıştır. Ulaşılan temalara ait bir örnek aşağıdaki Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1’de de görüldüğü gibi merak temasına ait alıntılar önce “araştırma merakı” ve “akademik merak” olarak kodlanmış, sonrasında ikinci kodlamada ise merak temasına ulaşılmıştır.

4. Bulgular

Seçkin akademisyenlerin kariyer kimliklerinin inşa sürecine ait veriler anlatı analizi yapılarak analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda inşa sürecine ait sekiz tema ortaya çıkmıştır. Bu temalar; (1) merak, (2) rol model, (3) doktora, (4) çalışma, (5) yayın, (6) uluslararası ilişkiler, iş birliği ve ekip çalışması, (7) yayın dışı akademik işler ve (8) başarılarıdır. Bu bağlamda temalar ve temaları destekleyen bulgular sonraki bölümde paylaşılacaktır.

4.1. Merak

Merak teması kariyer kimliğinde öne çıkan ilk temadır. Seçkin akademisyenlerde merak teması araştırma merakı, akademik merak, akademisyene özelliği ve yayın yapmaya merak alt temalarından oluşmaktadır. Araş-

tırma merakı alt teması incelendiğinde üç katılımcının da araştırma merakını vurgulamışlardır. Sosyal bilimler alanındaki katılımcı işine samimi bir merak olduğunu aşağıdaki alıntı ile belirtmiştir:

“Ben işime samimi bir merakı olan bir insanım. Yani ben mecburen çalışmıyorum. Para için de çalışmıyorum, ödül için de çalışmıyorum, şey için de çalışmıyorum, statü için de çalışmıyorum. Yani ben gerçekten ne yapıyorsam o konuyu merak ediyorum.”

Bunun yanında akademisyenlerin araştırma merakı ile çalışma yapmalarının gerekliliği ile ilgili de yorumda bulunmuştur:

“Gönül isterdi ki hani hakikaten konularımızı faydalı olduğu için, merak ettiğimiz için, değerli olduğu için, bir derinliği olduğu için, öyle motivasyonlarla seçelim.”

Fen bilimleri alanındaki katılımcı akademik süreçlerini araştırma merakı ile açıklamıştır:

“Asistanlık döneminde yine dediğim gibi, bilimsel çalışmalara merak diyebilirim. Diğer arkadaşlardan daha fazla olduğunu söyleyebilirim. İnsanlar nasıl yayın yapıyorlar? Bu beni merak ettirirdi.”

Akademik merak alt teması sağlık bilimleri katılımcısı tarafından vurgulanmıştır. Bu kapsamda akademik merakın aileden gelmiş olması, bilim için en önemli şey olduğu görüşü aşağıdaki alıntılarda paylaşılmıştır:

“Akademik merak var mı? Belki genetik de var. Aile ortamı, kültürel birikim, dünyayı algulama, iç sorgulama, yani ne olduğumuzu, kimiz, niye böyle olduk, bütün bunlar benim bilimsel düşünceye ağırlık vermeme yol açtı ve sonuçta akademisyen olmak kararını verdim.”

“İnsanlığa, ülkeme katkıda bulunmak amaçlarımdan birisi. Özel olarak akademik merakınız var, bir şeyi ortaya çıkarmaya çalışıyorsunuz. Bilimde açık noktalar var, ilgilendiğiniz bir alan var, ne olduğunu bilmiyorsunuz, onu anlamaya çalışıyorsunuz.”

Tablo 1. Merak Teması

Alıntı	Alt Tema	Tema
Ben işime samimi bir merakı olan bir insanım. Yani ben mecburen çalışmıyorum. Para için de çalışmıyorum, ödül için de çalışmıyorum, şey için de çalışmıyorum, statü için de çalışmıyorum. Yani ben gerçekten ne yapıyorsam o konuyu merak ediyorum	Araştırma merakı	Merak
Asistanlık döneminde bilimsel çalışmalara merak diyebilirim. Diğer arkadaşlardan daha fazla olduğunu söyleyebilirim. İnsanlar nasıl yayın yapıyorlar? Bu beni merak ettirirdi. Merak ederdim.	Araştırma merakı	Merak
İnsanlığa, ülkeme katkıda bulunmak amaçlarımdan birisi. Özel olarak akademik merakınız var, bir şeyi ortaya çıkarmaya çalışıyorsunuz. Bilimde açık noktalar var, ilgilendiğiniz bir alan var, ne olduğunu bilmiyorsunuz, onu anlamaya çalışıyorsunuz. Akademik merak var, ülkenize katkı var.	Akademik merak	Merak

Akademik merak var, ülkenize katkı var.”

Merak kapsamında bir diğer alt tema akademisyen özelliği olarak meraktır. Bir seçkin akademisyen özelliği olarak merak üç katılımcıda da görülmüştür. Sosyal bilimler alanında görev yapan katılımcının akademik merakla ilgili alıntısı aşağıda yer almaktadır:

“Meraklı bir insan olmak değerli bir vasıf. O zaman sıkılmıyorsunuz. İdealde bence benim biraz önce söylediğim gibi (akademisyenliği) meraktan dolayı yapıyor olmak iyi olurdu.”

Merak temasının bir diğer alt teması ise yayın yapmaya meraktır. Fen bilimleri alanında görev yapan katılımcının bir merak unsuru olarak yayın yapma teması ile ilgili alıntılarını aşağıda verilmiştir:

“Tüm aşamalar için ilgi alanım hep nasıl daha iyi bir yayın yapılabilir daha iyi dergilerde yayın yapılabilir. Bu şekilde bir araştırma merakım vardı.”

4.2. Rol Model

Seçkin akademisyenler kariyerlerini inşa ederken, kariyer inşa teorisinde de yer aldığı gibi aktörler olarak kendilerine rol modeller belirlerler. Bu rol modeller seçkin akademisyenlerin kariyerlerine oldukça etkili olmuşlardır. Katılımcıların rol modelleri anne babaları, doktora tez hocaları, sınıf arkadaşları, başka akademisyenler ve öğretmenleri olmuştur. Seçkin akademisyenler önce çevrelerindeki rol model almışlar, sonrasında akademik hayatları devam ederken kendileri de rol model konumunda olmaya başlamışlardır. Bu nedenle de son olarak öğrencilere rol model olma alt teması bu başlık altında yer almaktadır.

Rol model teması altında ilk olarak anne-babanın rol model olması alt teması incelenecektir. Anne babanın rol model olması bütün katılımcılarda görülmüştür fakat farklı formlardadır. Örneğin sosyal bilimler alanındaki katılımcının anne babasının akademisyen olması onu etkilemişken, fen bilimleri alanındaki katılımcı babasının eğitimci olmasını rol model olarak almıştır. Anne babanın rol model olması hem meslekleriyle hem de yaşantılarıyla e olmuştur. Sosyal bilimler alanındaki katılımcının anne babasının kariyeri açısından rol model olması ile ilgili alıntısı aşağıda verilmiştir:

“Annemle babam iyi rol modelleri onlar da severek yapmak sebebiyle faydalı olmak arzusuyla çalışmış akademisyenler. Hiçbir zaman böyle kendilerini ortaya çıkarmak, bir pay almak, meşhur olmak yok işte ödül almak falan gibi bir şeyleri olmadı. Onlar da işin bu dışsal motivasyon unsurlarıyla ilgisizlerdi. O açıdan iyi bir rol model olduklarını düşünüyorum.”

Sağlık bilimleri alanındaki katılımcı ise babasının öğret-

men olmasını rol model olarak almıştır:

“Tabi esas babam öğretmen olduğu için, bu yöne doğru gitmemizin esas sebebi o. Yani öğretmen bir ortamda yetiştik sürekli okullara, babamın okuluna giderdik. Babam ilkokul öğretmenliği, lise öğretmenliği, üniversite düzeyinde öğretmen, hocalık falan yaptı. Dolayısıyla tüm ortamları gördük gençken, çocukken. Dolayısıyla orada bir alışkanlık vardı. Esas sebebi ailede görmüş olmak.”

Anne babanın yaşantılarıyla rol model olması alt teması sosyal bilimler alanındaki katılımcıda görülmüştür. Buna ait alıntı aşağıda verilmiştir:

“Pratik olarak da annemlerin hayatı bize güzel gelirdi. Yani kendi ofisleri vardı. Biz ne zaman gitsek, oradalar, dersi yoksa, ofisinde oturan, çalışan, okuyan bir insan. İş hayatının bir sürü sorunundan da azade bir hayatları vardı. Daha büyüdüğümüzde onu da fark ettik. Yani bir takım pratik olarak da cazibesi bize net oldu galiba ki ikimiz de ablam da ben de başka bir şey düşünmek, denemedik yani başka bir meslek denemedik bile.”

Rol model teması içerisinde bir diğer önemli alt tema doktora tez hocasının rol model olmasıdır. Doktora tez hocası (danışmanlar) seçkin akademisyenlerin kariyerinde önemli bir yerde durmaktadırlar. Doktora tez hocalarının rol model olması iki ayrı başlık altında görülmektedir. Birisi karakteriyle rol model olması bir diğeri ise teşvikleriyle rol model olmasıdır. Sosyal bilimler alanındaki katılımcıya doktora tez hocası karakteriyle rol model olmuştur:

“Tez hocam tevazuuyla bence önemli bir rol modeliydi. O alanında iyi bilinen bir insandı ama kendini şişirmezdi. Çok yardımseverdi ondan kim ne istese elinden geleni yapardı, ona dünyanın her yerinden her gün mesajlar gelirdi. Hepsine cevap verirdi vala. Yani olağanüstü yardımsever bir insandı. Kendi varlığını vermek üzerine tanımlamış bir insandı almak üzerine tanımlanmış bir insan değildi.”

Fen bilimleri alanındaki katılımcının doktora tez hocası teşviki akademik kariyerinde önemli bir yerde durmaktadır. Bu bağlamda aşağıdaki alıntı tez hocasının etkisi ile ilgilidir:

“Hocam yayın yap bunlar önemli şeyler diye sürekli bize araştırma görevliliğimizde söyledi. Teşvik etti. Mesela farklı bir hocaya düşseydik herhalde o da farklı olabilirdi” (Okul isimleri ve hoca ismi silinmiştir.)

Sosyal bilimler alanındaki katılımcı da başka akademisyenleri rol model aldığını belirtmiştir:

“İyi ders anlatan hocaları hep takdir ederim. Biraz öğrenmeye çalışırım onlardan. Öğrencilerine daha empati duyabilen hocaları, kendini ders verme konusunda pedagojik olarak geliştirebilen insanları hep takdir ederim.”

Sosyal bilimler alanındaki katılımcı sınıf arkadaşlarını çalışmalarıyla, iş takibiyle ve buna benzer özellikleriyle de rol model aldığını söylemiştir. Bu bulguya ait alıntı aşağıda yer almaktadır:

“Üniversitede okurken bazı sınıf arkadaşlarım bana iyi rol modelleri oldular yani onların çalışma disiplinleri, çalışma ahlakları, beraber çalışma kültürleri, ekip olarak araştırma yapma kültürleri, profesyonellikleri yani toplantıların vaktinde başlaması, herkesin hazır gelmesi, ortak hafızanın birikmesi için kurdukları sistemler, alınan kararların yapılan şeylerin ortak bir drive’da olup herkesin erişebilir olması, her yeni bir şey ekleyen oraya koyması ve yanına kılavuz koyması hani dolayısıyla sıfırdan gelen birinin hemen adapte olup projede çalışabiliyor olması. Yani o Amerika’nın araştırma altyapısı kurma adına, kültür ve tecrübesinden çok şey öğrendim. Araştırma bir zeka işi değil bir sistem işi. O sistemi onlardan gördüm Onun çok çok faydası oldu.”

Rol model teması içerisinde bir diğer alt tema üst neslin eğitimi olmasıdır. Anne babanın etkisinde olduğu gibi üst neslin eğitimi olması da seçkin akademisyenlerin kariyer kimliklerini inşa sürecini etkilemiştir. Örneğin fen bilimler alanındaki katılımcı üst nesillerin kendisine etkisini aşağıdaki şekilde anlatmıştır:

“Ben sosyal hayatla, kültürel hayatla ve dünyayla da yakından ilgilenen bir insanım. Bu düşüncem de benim, daha doğrusu düşünce sistemim ortaokulda, ilkokulda şekillendi. Özellikle benim babaannem, 96 yaşında vefat etti. Çok kültürlü bir insan, okumamış da ama. Dedem yine erken yaşta vefat eden bir öğretmen. Fransızca biliyor, keman çalmış biliyor, kasabada spor tipi faaliyetleri yapmış. Yani Cumhuriyet’in ilk döneminde yetişmiş insanlar. Babaannem çok güzel Türkçesi var. Yani biraz daha böyle entelektüel, o zamana göre seviyesi olan bir aile ortamıydı. Dünyanın konuşulduğu, dünyadaki gelişmelerin konuşulduğu, babam her ne kadar üniversite mezunu değilse de çok böyle dünyayla ilgilenen bir insandı.”

Sosyal bilimler alanına ait katılımcı ise üst neslin etkisini şu şekilde paylaşmıştır:

“Dedem emekli Türkçe öğretmeni idi. Anneannem emekli Fransızca öğretmeni idi. Baba tarafında da babamın dedesinin dedesi İngiliz edebiyatı öğretmeni, kendi babası İngiliz dili ve edebiyatı profesörü. Dolayısıyla ailede zaten eğitime, yani eğitimle ilgili çok rol modeli vardı. Öğretmenliği sevdirecek çok insan vardı.”

Rol model temasının bir diğer alt teması öğretmenlerin rol model olmasıdır. Burada kariyer inşa teorisinde de ele alınan çocukluk-gençlik döneminde bireylerin çevresindeki rol modelleri belirlemesi durumu örneklendirilmiştir. Bu kapsamda sosyal bilimler alanındaki katılımcı ilkokulda öğretmenine hayran olduğunu belirtmiştir:

“Yani okul ortamını sevmek kolay. Sen de zaten ilkokuldasın, ortaokuldasın, kendi öğretmenine hayransın. Hani annen, baban da anneannen deden de öyle insanlar. Kendinin saygı duyduğu, belki biraz korktuğu, belki sevdiği işte öğretmeni gibi.”

Sağlık bilimleri alanındaki katılımcı da öğretmenlerinin kendisine olan etkisini olağanüstü olarak tanımlamıştır:

“Öğretmenler çok heyecanlıydı. Yani bizi iyi yetiştirmek için olağanüstü gayret gösteriyorlardı. Şimdi üstün yetenekli bilim insanından bahsediyorsun ama üstün yetenekli öğrenciler elinde yetiştim. O bakımdan şimdi burada ilkokul, ortaokul düzeyinde özellikle çok olağanüstü insanlardı.”

Alt temalardan sonuncusu ise akademisyenlerin bir süre sonra kendi öğrencilerine rol model olmalarıdır. Bu akademisyenler inşa ettikleri seçkin akademisyen kimliği ile kendi öğrencilerine örnek olmaktadır. Bu bulgulara ait alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Üretim dönemi geçiyor tabii. Yani üretime geçme, araştırma yapma dönemi oluyor ve öyle devam ediyor. Bir müddet sonra tabii siz yetiştiriyorsunuz. Yanınızda elemanlar yetiştiriyorsunuz. Yani çok düşünme, anlama ve düşünme süreci, arkasından yoğun bir çalışma süreci, sonra da önderlik etme, hocalık etme süreci başlıyor.” (Fen bilimleri katılımcısı)

“Çok iyi elemanlar yetiştirdim. Şimdi ulusal çalışmalar planlıyorum, fikir veriyorum, yazıları denetliyorum. Uluslararası çalışmalara öncülük ediyorum, katılıyorum.” (Sağlık bilimleri katılımcısı)

4.3. Doktora

Seçkin akademisyenler kariyer kimliklerini inşa ederken, onları için önemli olan süreçlerinden birini doktora süreci olarak tanımlamışlardır. Doktora süreci akademisyen adaylarının akademiye hazırlandığı bir süreçtir. Araştırma sürecinde seçkin akademisyenler doktora içerisindedir. Tez hocasının etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca doktora sürecini bir dönüm noktası olarak adlandırmışlardır. Bunun yanında doktora sürecinin yurtdışında olması ve olmaması ile ilgili de ayrı değerlendirmeler olmuştur. Yurtdışı doktorasının akademisyenleri pek çok farklı açıdan olumlu etki ettiği görülmüştür.

Doktora temasında ilk öne çıkan doktora tez hocasının etkili olmasıdır. Örneğin sosyal bilimlerdeki katılımcının doktora tez hocası onu karakteri ile etkilemiştir:

“Doktora tez hocam çok çok gerçekten olağanüstü müşfik ve bilge diyeceğim bir kişiydi. Zaten onu tanıdığımda da 74 yaşındaydı, yani onun o yaşının verdiği de bir sakinliği ve oturmuşluğu vardı. O saate kadar artık ben doktora seçtiğim için ekstra beni yönlendirmesi gerekmedi. Ama o süreç boyunca motivasyonumu yüksek tutmak, kendime güvenmek konusunda onun da kişiliğinin çok büyük payı oldu.”

Sosyal bilimlerdeki katılımcı için doktora tezi bir dönüm noktası olmuştur. Bu bulguyu ise aşağıdaki alıntı ile açıklamıştır:

“Doktora tezi kendi başına bence kıymetli bir dönüm noktası. Hani onu iyi bir üniversitede kıymetli bir hoca ile yapmış olmak herhalde bence önemli oldu. Doktora yapmak başarı gibi düşünmez insan belki. Hani bu kariyerin başındaki zaten mecburi şey gibi ama o koşullarda yapabilmiş olmak bence ömür boyu koluma altın bilezik oldu. Yani oradaki kazandığım görgü, iş disiplini bence çok çok çok belirleyici oldu. Bence pek öncesinde Türkiye’deki eğitim hayatımda öyle bir iş disiplini öğreten bir şey olmadı. Yani öyle sistemik, araştırma altyapısı diyebileceğiniz, araştırma sistemi, araştırma ekosistemi diyebileceğiniz bir görgüm olmadı benim oraya gidene kadar. Orada anladım bunun bir sistem işi olduğunu. O yüzden o oradaki şey de bence belirleyici oldu.”

Doktora teması ile ilgili en önemli bulgu ise yurt dışında doktora ile ilgili bulgulardır. Sosyal bilimlerdeki katılımcıların yurt dışı deneyimi bulunurken fen bilimleri katılımcısının yurt dışı doktorası bulunmamaktadır. Bu durumu ise uluslararası iş birliği ve çalışmalarda bir eksiklik olarak görülebileceğini belirtmiştir. Öncelikle sosyal bilimlerdeki katılımcının yurt dışı doktorasına ait alıntı aşağıda verilmiştir:

“Her şey Amerika doktorasıyla başlıyor

ama yani onu da hayatın bir gerçeği olarak kabul etmek lazım. Türkiye’de hiç çıkmaysaydım ne kadar açılabilirdim? Kestiremiyorum.”

Fen bilimleri alanındaki katılımcının bu eksikliği ile ilgili alıntısı ise aşağıdaki gibidir:

“Doktoram yurt dışından olmadığı için belki de bu durum söz konusu. Yani doktora yurt dışından olsaydı belki daha yurt dışına açık onlarla yurt dışındaki insanlarla daha çok çalışıyor olabilirdim. Bu da bir engel olmuş olabilir yani.”

4.4. Çalışma

Seçkin akademisyenler bu kariyeri inşa ederken çok çalışmışlardır, bu nedenle de araştırma kapsamında çalışma teması elde edilmiştir. Seçkin akademisyenler bu kariyeri sürekli çalışarak, çalışmaya odaklanarak, aynı zamanda alanlarına da odaklanarak, çalışmayı hayatlarının merkezine koyarak, planlı olarak ve zamanı iyi kullanarak inşa etmişlerdir. Aynı zamanda öğrencileriyle de yoğun bir şekilde çalışmışlardır. Bu temayla ilgili ilk ortak alt tema sürekli çalışma temasıdır. Sosyal bilimlerdeki katılımcının süreklilik ile ilgili bulgusu aşağıdaki gibidir:

“Gününe baktın, hatta birine randevu mu veriyorsun mesela işte pazartesi, bakacaksın hani 12’ye kadar vermeyeceksin çünkü 9-12 araştırmayla uğraşıyor olacaksın. Yani gün senin için 12’de başlıyor olacak. Kapanacak oralar ve her şeyi 12’den sonra alacaksın. Arkadaşını mı arayacaksın onu da 12’den sonra arayacaksın. Sen sabahçı değilsin akşamcısın o zaman akşam. 3 saat yapamıyorsan 1 saat ama başka yolu yok, yani onu bir merkeze koyup hayatı onun çevresinde sarmalamak lazım. Yoksa olmuyor benim tecrübem de öyle.”

Fen bilimleri alanındaki katılımcı ise hafta sonları da sürekli çalışmasını nasıl sürdürdüğünü şu şekilde anlatmıştır:

“Hafta sonu tabii ki farkındayız, herkesin bir gezmeye ihtiyacı oluyor. Biz de sürekli derslere gidiyoruz, çalışıyoruz bilgisayar başında. Ama onun dışında gittiniz geldiniz hemen bilgisayar başında. Onun dışında boşluk yok yani. Hani oturayım işte iki saatte televizyon seyredelim böyle bir şey yok.”

Sağlık bilimlerdeki katılımcı ise sürekliliği aşağıdaki gibi ele almıştır:

“Yani ben kendimi bildim bileli, ilkokuldan beri çok fazla ders çalışırım. Bir sü-

reklilik yani bu o var burada. Şu anda da sizden önce yine bir makale okuyordum. 3-4 yazı yazıyorum, işte hasta görüyorum falan. Yani bir süreklilik çok önemli. Bir dönem çok çalışırsınız, 3 sene, 5 sene, 10 sene. Ondan sonra kesintiye uğrar, başka bir işe dalarsınız. Bilim adamında böyle bir şey kabul edilemez. Zaten iyi bir bilim adamı olamazsınız. Hayatınızın belli bir döneminde çok iyi işleri yapmış birisi olarak anılırsınız. Bu çok önemli. Bir de yine en önemli hususlardan birisi belli konulara odaklanmak.”

Çalışma teması altında yer alan bir diğer alt tema çalışmaya odaklanmadır. Bu temada görülen bulgu akademisyenlerin hayatlarında temel olarak odaklandıkları şeyin çalışmak olmasıdır. Bununla ilgili fen bilimleri alanından katılımcının alıntısı aşağıda verilmiştir:

“Çalışmaya fazla odaklanmış bir durumdayız. Yani mesela çocukların işi olsa bile onu daha çok anneleri halleder. Ben işlerime devam ederim, kendi işlerime çalışmaya devam ederim gibi.”

Çalışmaya odaklanmanın yanında da alana odaklanma vurgusu da öne çıkmıştır. Burada akademisyenler kendileri için seçtikleri alana odaklanarak hep o alanda çalışmalar yapmıştır ve bu odaklanma onların seçkin akademisyen olma özelliklerinden biridir. Alana odaklanma ile ilgili alıntılar aşağıda yer almaktadır:

“Etik ahlaki değerlere bağlı, zamanı iyi değerlendiren, belli konulara odaklanmış, sürekli arz eden, öğreten, bilgiyi kendisine saklamayan, ürettiklerini, bildiklerini etrafla paylaşan, yazan, yayınlayan, tartışan bir insan tipi. Zamanı tabii çok iyi değerlendirmek bu da çok önemli. Bir de yani bunu da çok önem verdiğim bir konu vurgulamak istiyorum. Bilgiyi saklamamak çok önemli, öğretmek çok önemli.” (Sağlık bilimleri katılımcısı)

“(Lisansta) insan bazı dersleri seviyor. Aynı şekilde aslında orada sevdiğiniz derslerle şu anda da devam ediyorum diyebilirim. Orada iyi olduğum konularda hala burada yayın yapıyorum. Mesela kaliteyi severdim orada, kalite kontrol konularını. Hala o konuda çalışıyorum.” (Fen bilimleri katılımcısı)

Çalışma temasının altındaki bir diğer önemli alt tema merkeze koymadır. Seçkin akademisyenlerin kariyerinde çalışma merkezdedir. Bununla ilgili sosyal bilimler alanındaki katılımcının yorumları aşağıda yer almaktadır:

“Yani araştırma kariyeri araştırmayı merkeze koyup hayatı onun çevresine dizmek demek. Yani araştırmayı böyle ibadet gibi bir yere koyacaksın nasıl ibadet yaptığında

onu o saatte yapıyorsun yani her şeyi ondan sonra yapıyorsun. Araştırma çok farklı değil. Az olabilir günde ayıracağın saat ama düzenli olarak ve muhakkak bir süreyi ayırman lazım. O olmazsa bu iş olmuyor.”

Bir diğer alt tema zamanı iyi kullanmadır. Seçkin akademisyenler farklı sorumlulukları olmasına rağmen zamanı iyi kullanarak çalışmalarını sürdürmektedirler. Aynı zamanda bir diğer alt tema olan planlı olma da zamanı iyi değerlendirme ile birlikte kullanılmaktadır:

“Zamanı çok iyi değerlendirmek lazım. Bu şu anlama gelmiyor. Yani sosyal hayatınız olmasın, kültürel hayatınız olmasın, seyahat etmeyin, başka işlerle uğraşmayın anlamına gelmiyor. Ama, zamanınızı boşa geçirmeyin.” (Sağlık bilimleri katılımcısı)

“Süreleri hemen hemen iyi değerlendirdim diyebilirim. Mesela doçentlikle profesör arasında minimum 5 yıl süre vardır. O 5 yılı doldurduğum zaman tüm koşulları sağlayarak profesörlüğe geçiş yaptım. Bu da ilerlemeler açısından zamanında iyi çalışırsanız, o koşulları önceden yerine getirirseniz, basamaklara daha iyi geçiyorsunuz.” (Fen bilimleri katılımcısı)

Çalışma temasının altındaki son alt tema öğrencilerle çalışmaktır. Diğer başlıklarda da vurgulandığı/ vurgulanacağı gibi seçkin akademisyenler öğrenci yetiştirmeyi oldukça önemsemektedir. Bu nedenle zamanlarının bir kısmını doktora öğrencileriyle çalışarak geçirmektedirler. Bu bulguya ait alıntılar aşağıda verilmiştir:

“Çok sayıda öğrencilerim var. Onlarla sürekli çalışırız. Belli saatlerde toplanırız. Mezun ettiğim ve profesör olmuş beş tane profesör var mesela. Doçentler var, yardımcı doçentler var. Yani toplasanız herhalde bir 15-20 civarında yapar. Hoca kadrosu oldu yani bizden, mezun ettiğim öğrencilerden. Onlarla sürekli irtibat halindeyiz ve hala çalışıyoruz.” (Fen bilimleri katılımcısı)

4.5. Yayın

Seçkin akademisyenlerin seçkin olma kriterleri arasında, bu araştırma için belirlenen, h-indeksinin yüksek olması yer almaktadır. Bu nedenle aslında araştırmada yer alan akademisyenlerin yayın performansları oldukça yüksektir. Araştırma kapsamında seçkin akademisyenlerin belirli bir yazma alışkanlığı olduğu görülmüştür. Yayın yapımlarındaki temel güdü meraklıdır. İş birliği ile yayınlar yapmakta ve yayın yapılması konusunda teşvikler almaktadırlar. Çalışma başlığında da ele alınan odaklanma, yayınlarda da görülmüştür. Ayrıca yayınlar bir ödül sebebi olarak görülmektedirler.

Yayın teması kapsamında ele alınan ilk alt tema yazma

alışkanlığıdır. Burada akademisyenlerin yayın dışındaki akademik işlerinin yazma alışkanlığını nasıl etkilediği değerlendirilmektedir. Bununla ilgili sosyal bilimler alanındaki katılımcı bir standart ihtiyacı duyduğundan bahsetmiştir:

“Bir standart ihtiyacı hissettiğim oluyor (yazma alışkanlığı). Belki seri yazmakta fayda vardır. Dolayısıyla ben de mesela konsantre olmayı isterim yazarken. Yani bölünmemeyi çok isterim. Ama bizim realitemiz ona çok müsait değil. Yani gerek sosyal ilişkilerimiz gerek üniversiteler beklentiler. Daha fazla angaje olmayı daha fazla bölünmeyi gerektiren bir hayat oluyor bizimki. Ama herhalde böyle kapanarak yazsan daha iyi yazabilirsin diye düşünüyorum.”

Fen bilimleri alanındaki akademisyen ise belirli konularda yazma alışkanlığı olduğundan bahsetmiştir. Bunun yanında zamanla bir yazma alışkanlığı geliştirdiğini de vurgulamıştır:

“Zamanla daha iyi nasıl yayın yapılabilir, makale yazılabilir. Nelere dikkat etmeniz lazım. Birçok kural geliştiriyorsunuz. Bunların sağlanması lazım bir makale yazarken.”

Yayın teması kapsamında bir diğer alt tema iş birliği ile yayındır. Seçkin akademisyenler, bir sonraki başlıkta da belirtileceği gibi iş birliği ve ekip çalışmasına oldukça önem vermektedirler. Bu şekilde önemli çalışmalarını geliştirmişlerdir. Bu kapsamda da yayınların iş birliği ile yapılması alt teması elde edilmiştir. Bu iş birlikleri uluslararası da olabilmekte, iş arkadaşları veya doktora öğrencileri ile de olabilmektedir. Fen bilimleri alanındaki katılımcı, doktora öğrencileriyle yaptığı iş birliklerini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Yayınlar tek başınıza değil. Yani burada tek isimli olarak eğer varsa böyle birisi gerçekten şaşırmak lazım açıkçası. Benim doktora öğrencilerim ile yaptığım yayın çoktur. Yani onları yönlendiriyorum.”

Sağlık bilimleri alanındaki katılımcı ise uluslararası iş birlikleriyle yaptıkları yayınlar hakkında şunları söylemiştir:

“Uluslararası ilişkilerimi de çok iyi geliştirdim. Tabii öyle olunca da şimdi çok da güzel en yüksek dergilerde yayın yapmaya başladık. Mesela bazı yayınlarım vardır, 10 tane, 7-8 tane farklı ülkeden. Yazarlar vardır, araştırmacılar vardır orada. Bu son derece önemli. Hem sizin tanınırlığınızı artırıyor, sizin değerlerinizi artırıyor. Hem de daha güzel eserler ortaya çıkıyor, daha orijinal fikirler ortaya çıkıyor.”

Yayın temasıyla ilgili bir diğer alt tema meraktır. Seçkin

akademisyenlerin temel özelliklerinden olan merak aynı zamanda yayın yapmaları konusunda bir güdü oluşturmuştur. Bu bulguyla ilgili fen bilimleri alanındaki katılımcının alıntısı aşağıdaki gibidir:

“Tüm aşamalar için aşamalarda bilinim ilgi alanım hep nasıl daha iyi bir yayın yapılabilir. Daha iyi dergilerde yayın yapılabilir. Bu şekilde bir araştırma merakım vardı.”

Bir diğer alt tema yayına teşviktir. Bu alt tema rol model ve doktora temasıyla iç içe geçmiştir. Fen bilimleri alanındaki katılımcının tez hocasının yayın teşviki ile bu konuda bir çabası başlamıştır:

“Birçok hoca vardı ve büyük bir çoğunluğu proje teşvik ederdi araştırma görevlilerini. Benim hocam o öyle değildi. Yani akademik yönde makale yayını yapma yönünde teşvik ederdi.”

Yayın teşviki bir diğer tarafından üniversitelerin uyguladığı teşvik politikaları kapsamında da fen bilimleri katılımcısı tarafından belirtilmiştir:

“Bu yayın çalışmaların tamamı gönüllü yani kimse sizi yayın yapın diye zorlamıyor. Yeni teşvik yolları benimseniyor. Bizim okulda var mesela bu sene. Yeni teşvikler açıklandı. Biz tabii yayınımız fazla olduğu için oradan teşvik alıyoruz.” (Okul ismi silinmiştir)

Yayın teması içerisinde bir diğer alt tema odaklanılan alanda yayın yapmadır. Odaklanma alt teması daha önce çalışma teması altında da değerlendirilmiştir. Bu alt temaya ait sağlık bilimleri alanındaki katılımcının alıntısı aşağıda yer almaktadır:

“Tamam doçent olursunuz. Ama ondan sonra bir şey olmaz. Bir yayın oradan, bir yayın oradan, bir yayın oradan. Dolayısıyla ben iki alanda yoğunlaştım. Dolayısıyla yayınlarımın çok büyük bir kısmı da oradandır.”

Seçkin akademisyenlerin yaptıkları yayınlar aynı zamanda aldıkları ödüllerin de girdilerini oluşturmaktadır. Bu alt tema için fen bilimleri alanındaki katılımcının alıntısı aşağıda yer almaktadır:

“Zirve başarı dediğim zaman TÜBİTAK ödülü aldım, bu yapmış olduğunuz yayınlarla ilgili bir şey. Önemli bir şey, Türkiye’de çok işte detaylı bir şekilde incelenen ve seçilen kişilere ödül veriliyor burada.”

Yayın teması altındaki son alt tema ise yayınların kişisel zenginlik olarak görülmesidir. Sağlık bilimleri alanındaki katılımcı maddi girdiler yerine yayınlarını kişisel zenginlik olarak adlandırmıştır:

“Böyle zengin bir insanda sayılmam ama kendime göre de zengin sayılırım. Bir sürü yayınım var.”

4.6. Uluslararası İlişkiler, İş Birliği ve Ekip Çalışması

Seçkin akademisyenlerin kariyer kimlikleri için yaptıkları iş birlikleri, kurdukları uluslararası ilişkiler ve çalışmalarını ekipler ile yapmalarının oldukça önemli olduğu araştırma kapsamında görülmüştür.

Seçkin akademisyenler kariyerlerinde uluslararası iş birliklerini önemsemektedirler. Farklı akademisyenlerle uluslararası ilişkiler kurmakta ve çeşitli iş birlikleri yapmaktadırlar. İlişkiler teması hem ulusal hem uluslararası ilişkileri kapsamaktadır. Yaptıkları bu iş birlikleri iş arkadaşlarıyla veya doktora öğrencileriyle olmaktadır. Ekip çalışması ile yapılan işleri oldukça önemsemekte ve bu şekilde yapılan çalışmalardan bir sinerji doğduğunu belirtmişlerdir.

Sosyal bilimler alanındaki katılımcı sadece sevdiği kişilerle ilişkilerini sürdürerek çalışma yaptığını belirtmiş, ayrıca uluslararası ilişkilerini geliştiren şeyin yurt dışında doktora yapmak olduğunu vurgulamıştır:

“İnsan olarak anlaştıklarımla devam ettim. Çok faydası da oldu. Çünkü herkes kendi ortamından beslenince, siz bir yerde bir ortamın şeyindeyken başka bir ortamdan biriyle çalışınca iki ortamın beslenmesi size geliyor.”

“Ama Amerika’da okuyunca ister istemez uluslararası bir networkun içine girebiliyorsunuz. Onu daha iyi değerlendirmek iyi olurdu. Onu ben yapamadım.”

İş birlikleri teması kapsamında ise uluslararası iş birlikleri, iş arkadaşlarıyla iş birliği ve doktora öğrencileriyle iş birliği alt temaları elde edilmiştir. Burada tüm katılımcılar bu iş birlikleriyle çalışmalarını yürütmektedirler. Uluslararası iş birlikleri incelendiğinde sosyal bilimler alanındaki katılımcı yaptığı uluslararası proje ile kendisine önemli şeyler kattığını belirtmiştir:

“İngiltere’de sosyal psikoloji alanında bir meslektaşımız var. İlk defa psikolojik deney yaptık. 3 sene boyunca sosyal psikoloji konferanslarına gittim. Oradaki konuşulan konular, kullanılan yöntemler akademisyenlerin şeyi kalibresi falan farklıydı. Hani o mesela bu bölüm içerisindeki akademisyen kimliğinden beni çok çıkarttı. Yani sosyal psikolojiye daha merak uyandırdı mesela. O manada o proje esnasında katıldığım konferanslar okuduğum şeyleri falan değiştirdi. Hani çok kritik gibi düşünmemekle beraber şekillendirdi.”

Fen bilimleri alanındaki katılımcı uluslararası konfe-

ranslar yoluyla kurduğu ilişkilerle iş birliği yaptığını belirtmiştir:

“Bizim yurt dışında çalıştığımız kişiler konferanslardan tanıdığımız kişiler. Yani sıfır değil ama çok da değil. Yurt dışı ortaklarımız var. Tabii bunun da olması lazım yani. Sadece Türkiye’den araştırmacılarla değil araştırma uluslararasıdır sonuçta. Her ülkede araştırmacı tanıdığınız olmalı ve onlarla aynı Türkiye’deki gibi oturup bir zoomla çalışma yapabilmelisiniz. Sadece Türkiye’den kişilerle yapılmış çalışmalar var diyelim mesela. Bu çok uluslararası bir araştırmacı demek olmaz. Burada tabii burada pek yüksek olduğumu ben kendi açımda söyleyemem. Genellikle benim çalıştıklarım Türk, bizim işte kendi çevrem. Kendi doktor öğrencilerimle benzeri. Orada bunun zaman içinde arttırılması lazım.”

Sağlık bilimleri alanındaki katılımcı ise uluslararası iş birliklerini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Dolayısıyla etkileşim de var. Bu son derece önemli. Ben de hayatımda buna çok önem verdim. Bazı konularda kendim de daha belli bir düzeye geldikten sonra öncülüğünü yaptım. Mesela bazı yayınlarım vardır, 10 tane, 7-8 tane farklı ülkeden. Yazarlar vardır, araştırmacılar vardır orada. Bu son derece önemli. Hem sizin tanınırlığınızı artırıyor, sizin değerinizi artırıyor. Hem de daha güzel eserler ortaya çıkıyor, daha orijinal fikirler ortaya çıkıyor.”

Sosyal bilimler alanındaki katılımcı ise yaptığı uluslararası iş birliği ile ilgili şunları söylemiştir:

“Uzun süre Singapur’da olan bir iş arkadaşım ile çalıştım. Onunla da Amerika’da tanışmıştım. Bir sürü işleri onunla yaptık. Yine Amerika’daki sınıf arkadaşlarımdan bir tanesi. Kariyerim ilk beş senesinde Amerika’daki sınıf arkadaşlarımla bir miktar çalıştım. Sonra yavaş yavaş Amerika, Türkiye hani biraz ayrılmaya başladı.”

Bir diğer iş birliği türü iş arkadaşlarıyla iş birliğidir. Fen bilimleri alanındaki katılımcı akademisyenlerin çalışmalarını iş birliği ile yapmaları gerektiğini, diğer türlü iyi eserlerin çıkarılmasının daha zor olduğunu belirtmiştir:

“Yayınlar tek başınıza değil. Yani burada tek isimli olarak eğer varsa böyle birisi gerçekten şaşırmak lazım açıkçası. Eğer yayın sayısı bir kişinin çoksa orada iş arkadaşlarıyla onların da emeğinin katkısıyla oluyordur.”

Son iş birliği türü doktora öğrencileriyle iş birliğidir.

Bu alt temayı fen bilimleri alanındaki katılımcı vurgulamıştır. Bu katılımcı mezun ettiği ve sonrasında akademisyenlik yapan öğrencileri ile çalışma yapmaya devam ettiğini de belirtmiştir:

“Önemli şeylerden biri, doktora öğrencilerinizin iyi çalışıyor olması ve sayısının da mesela beş tane, dört beş tane olması. Bu da önemli bir şey. Bir tane doktor öğrencisiyle çok toplanıp da çok çok çalışma yapamazsınız. Mezun ettiğiniz ve artık öğretim üyesi olmuş öğrencilerinizle çalışmaya devam etmek çok önemli. Ben hepsiyle devam ediyorum. Onlarla hala çalışıyoruz. Profesörler ama ben onların hala hocalarıyım.”

Bu tema altında bir diğer alt tema ise ekip çalışmasıdır. Ekip çalışması ve iş birliği temaları birbirine benzese de katılımcılar tarafından ayrı ayrı belirtilmiştir. Sağlık bilimleri alanındaki katılımcı iyi ekip kurmanın önemini aşağıdaki gibi belirtmiştir:

“İyi insanlarla çalışırsanız, iyi ekipler kurarsanız başarılı olursunuz. Dolayısıyla ekip halinde çalışmak çok önemli. Yani ekip halinde çalışmazsanız, uluslararası düzeyde başarılı olamazsınız.”

Fen bilimleri alanındaki katılımcı bu iş birliği ve ekip çalışmasından bir sinerji doğduğunu belirtmiştir:

“Bir de benim gibi meraklı arkadaşlara yol göstermek, onlarla birlikte çalışmak, bu iki bu merakım vardı. Birlikte olmaktan bir sinerji çıkıyor. Bundan da yararlanarak daha iyi işler başardığımızı söyleyebilirim.”

4.7. Yayın Dışı Akademik İşler

Seçkin akademisyenler inşa ettikleri kariyer içerisinde yapmak zorunda oldukları bazı yayın dışı akademik işlerden bahsetmişlerdir. Bu işler onların yorumlarına göre çalışmalarını, üretmelerini yavaşlatan ve zaman alan şeylerdir. Seçkin akademisyenlerin kadroları gereği ders verme sorumlulukları az ya da çok devam etmektedir. Bu bağlamda kendi üniversitelerinde ve başka üniversitelerde verdikleri derslerden bahsetmişlerdir. Dergilere yaptıkları hakemliklerin, farklı kurumlara verdikleri danışmanlıkların ve doçentlik değerlendirmelerinin vakitlerini aldıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında konferans planlamak ve süreci yönetmek de vakit almaktadır. Okul içerisinde ve derneklerde yer alan idari görevler de yayın dışı akademik işler içerisinde yer almaktadır. Son olarak doktora öğrencilerine vakit ayırmak ve onlarla ilgilenmek de seçkin akademisyenlerin zamanını alan şeyler arasındadır.

Ders vermek alt teması ile ilgili hem kendi üniversitesinde hem de vakıf üniversitesinde ders veren fen bilimleri alanındaki katılımcının görüşleri aşağıda yer almaktadır:

“Ders verme benim için her zaman epey bir zaman alır. Çünkü az ders vermem. Üniversitede ortalama 3 ders veririm. 3'er saat. Bir dönemde 3 ders. Sadece bizim üniversiteden bahsediyorum (Üniversite ismi silinmiştir). En az 3 saat, bazen 6 saat, bazen 9 saate kadar vakıf üniversitelerine derse gidiyoruz. Yani ortalama olarak dönem başına 4-5 ders veriyoruz. Bu da epey zaman alıyor.”

Fen bilimleri alanındaki katılımcının hem ders verme süreçleri hem hakemlik hem de doktora öğrencileriyle ilgilenme süreci ile ilgili alıntı aşağıda verilmiştir:

“Sabah kalktıktan sonra sürekli bilgisayar başındayız. Çok çeşitli şeyler tabii vaktimiz alıyor. Mesela ders vermek epey bir vakit alır ama bir de dergilerin kurulları var. Mesela orada ben en az 20 derginin kurullarındayım. Belki ders vermek kadar o da vakit alıyor. Mesela bilgisayar başına geçtiğiniz an arka arkaya bir şeyler geliyor. Yani bu şöyle, bir makale teslim edilmiştir, bunu hakemlere gönderin. Ve arkasından bir tane daha geliyor, hakem raporları tamamlanmıştır. Hakem raporlarını okuyun, karar verin. Yani bunlar hiç beklenmedik bir şekilde karşınıza çıkıyor ve oturup saatlerce onlara vakit harcamak durumunda kalıyorsunuz. Bunlar çok vakit alıyor. Ders vakit alıyor. Makale yazımı için doktora öğrencilerimizle sürekli zoom saatlerimiz var. Onlarla oturup en az bir saat ama ortalama iki saat kadar süre onlarla çalışıyoruz. Tam söyleyebilirim ki gece on bire kadar, bazen on iki çalışıyoruz. Yani boş vakit yok.”

Konferans organize etmek, bu süreçleri yönetmek de akademisyenlerin vakitlerini alan işlerden bir tanesidir. Bununla ilgili fen bilimleri alanındaki katılımcının yorumu aşağıda yer almaktadır:

“Mesela beş yıldır konferans düzenliyoruz, ben konferans başkanıyım. Onunla ilgili bir de zoom toplantıları yapıyoruz ve bayağı bir vakit alıyor. Konferansa hazırlık ve onun iyi bir şekilde geçmesi için bayağı bir vakit harcıyoruz yani.”

Bir diğer vakit alan yayın dışı akademik iş, danışmanlıklardır. Burada bahsi geçen danışmanlık fen bilimleri alanındaki katılımcının da belirttiği gibi TÜBİTAK vb. kurumlara yapılan danışmanlıktır:

“Tabii şeyler de var yani, TÜBİTAK'ın gönderdiği danışmanlıklar var. Orada kurullarda görev alıyoruz.”

Bunun yanında doçentlik değerlendirmeleri de vakit alan işler arasında yer almaktadır. Bu alt temaya ait fen bilimleri

ri alanındaki katılımcının yorumu aşağıda yer almaktadır:

“Mesela doçentlik sınavları için rapor hazırlıyorsunuz. Bu gibi aktiviteler çok zamanınızı alıyor. Yani senede bir iki tane ortalama değerlendirme geliyor doçentlik sınavı için.”

Seçkin akademisyenlerin akademik görevleri dışında yaptıkları idari görevler de yayın dışı akademik işler içerisinde bulunmaktadır. Sağlık bilimleri alanındaki katılımcı iki dönem rektörlük yapmıştır. Bununla ilgili yorumları aşağıda yer almaktadır:

“Mesela rektörlük yaptığım dönemde de ben yine haftanın belli bir günü kliniğe gidiyordum. Hastaları tartışıyordum, toplantılar yapıyordum. Rektörlükte akşam işlerim bittikten sonra makale okuyordum. Rektörlükte bilimsel toplantılar yapıyordum kendi aramızda. Akademik geliyordu onlara ama ben hep zaman ayırdım hiç ara vermedim. Bir de zamanımı çok iyi değerlendirdiğime inanıyorum. Boşu zaman harcamıyorum.”

Son alt tema klinik, araştırma merkezi vb. kurmaktır. Bu tema da sağlık bilimleri alanındaki akademisyenin vurguladığı bir temadır. Bu merkezlerde araştırmalar yayınlar yapılsa da bu süreçler de yayın dışındaki akademik işlere dahil edilmiştir:

“Endokrin kliniği kurdum, işte yurt dışına gittim geldim. Sonra dünyaya çok aktif bir şekilde yazı yazmaya, araştırmalar yapmaya başladım. Ekibime aldığım elemanları çok iyi yetiştiler. Mesela ben, benim kliniğimdeki yardımcı doktor, dünya kongrelerinde konuşma davetleri almaya başladı. Böyle iyi bir klinikte tabii iyi bir laboratuvar da kurdum. Uluslararası ilişkilerimi de çok iyi geliştirdim. Tabii öyle olunca da şimdi çok da güzel en yüksek dergilerde yayın yapmaya başladık.”

4.8. Başarılar

Araştırma kapsamında elde edilen son tema başarılarıdır. Seçkin akademisyenler kariyer kimlikleri içerisinde başarıları da vurgulamakta ve önemli görmektedirler. Aldıkları ödüller başarıları içerisinde değerlendirmektedir. Bu ödüller TÜBİTAK ödülü veya başka kurumların verdiği ödüllerdir. Uluslararası kitaplar da önemli başarılar arasında bulunmaktadır. Seçkin akademisyenleri belirlemede önemli olan kriterlerimizden olan dünya sıralamasında bulunmakta başarılar arasında yer almaktadır. Bunun yanında yeni yöntemler geliştirmek, araştırma merkezleri kurmak ve patentli ürünler geliştirmekte seçkin akademisyenlerin başarıları arasındadır. Bir sivil toplum kuruluşunun yönetim kuruluna seçilmek ve iyi çocuk yetiştirmekte araştırma kapsamında seçkin akademisyenlerin belirttikleri başarılarıdır.

Başarılar arasında ilk ele alınan alt tema ödüllerdir. Tüm katılımcılar ödüllerinden bahsetmişlerdir. Sosyal bilimler alanındaki katılımcı hem TÜBİTAK ödülünden hem de aldığı başka bir ödülünden bahsetmiştir:

“TÜBİTAK Bilim Ödülü tabii Türkiye’de kıymetli bir ödül. Herhalde işletme fakültesinden alanda yok, işletme bölümünden alanda yok. Ama o anlamda tabii gurur verici bir şey. Sonrasında başka bir ödül aldım bir sonraki sene (burada kurum ve ödül ismi silinmiştir). Bu kişi annemle babam iş alan rektör olduğu için onu duygusal olarak hani bir ailenin parçası olmak gibi birazcık daha farklı yaşadım. Onun bendeki duygusal etkisi daha fazla oldu. Evet, yani ödüller kıymetli.”

Fen bilimleri alanındaki katılımcı ise bu ödüllerin yaptığı yayınlarla olan ilişkisinden bahsetmiştir:

“Zirve başarı dediğim zaman TÜBİTAK ödülü. Bu yapmış olduğunuz yayınlarla ilgili bir şey. Bu önemli. Türkiye’de çok detaylı bir şekilde incelenen ve seçilen kişilere ödül veriliyor burada. Bunun verilmesi benim için memnun edici bir şeydi.”

Bir diğer başarı alt teması uluslararası kitaplardır. Fen bilimleri alanındaki katılımcı yayımladığı uluslararası kitapları önemli bir başarı unsuru olarak değerlendirmektedir:

“Yirmiden fazla uluslararası editörlüğünü yaptığım Springer kitabı var. Bunların dünya çapında kütüphanelerde bulunması ve ders yardımcı kitabı olarak okutulması memnuniyet vericidir benim için.”

Bunun yanında dünya sıralamalarından olan Stanford Üniversitesi’nin sıralamasında olmayı fen bilimleri alanındaki katılımcı başarıları arasında değerlendirmiştir. Seçkin akademisyenlerin belirlenmesinde bu liste araştırma kapsamında da önemlidir:

“Dünya sıralamaları var. Oralarda Stanford Üniversitesi’nin yaptığı son zamanlarda popüler oldu. Tüm üniversiteler açıklıyor şu kadar şu kadar hocamız şu listeye girdi diye. Böyle listelerde yani yaptığımız çalışmalarla yer alabilmek insanı memnun ediyor.”

Bunların yanında aslında seçkin akademisyenlerin çalışmalarını gösterdiği, atıf aldığı önemli işlerden biri de yeni yöntemler geliştirmektir. Fen bilimleri alanındaki katılımcı geliştirdiği yeni yöntem ile ilgili aşağıdaki alıntıyı paylaşmıştır:

“Amacımız kendimize ait yöntemler geliştirmek.”

tirmek, bunu başkalarının kullanması insanı cezbediyor. Ve bu alanda mesela biz yaptık bir şey. Bunu bir yine editörlüğünü bizim yaptığımız bir kitap haline çevirdik. Şu anda bunu kullanan birisi bize atıf veriyor. Yani bu oldukça iyi bir şey. Belki de bir numara bu bile olabilir benim için yani.”

Diğer alt temalardan olan araştırma merkezi kurmak teması, sağlık bilimleri alanındaki katılımcının önemli başarıları arasındadır:

“Türkiye’nin de bilimsel hayatında çok ileri düzeylere gitmesi gerekiyor. Hiç başka bir çaresi yok. Bu son derece önemli bir olgu. Onun için rektörlük döneminde çok önemli merkezler kurdum. Araştırma merkezi.”

Araştırma merkezi kurmak kadar önemli bir diğer çalışma ürün geliştirmektir. Sağlık bilimleri alanındaki katılımcı geliştirdiği ürün ile ilgili şunları söylemiştir:

“O araştırma merkezini devletten para almadan kurdum orada ve aşı o da üretti. Hala Türkiye’nin en aktif çalışan, yani en önemli eserim budur diyebilirim. Ama onun dışında tabii ki bir TÜBİTAK bilim ödülü aldım, uluslararası ödüller aldım.”

Bunların yanında sağlık bilimleri alanındaki katılımcının kendi alanıyla ilgili önemli derneklerin yönetim kuruluna seçilmesi de onun için oldukça önemli olmuştur:

“Dünyadaki alandaki önemli derneklerin yönetim kurulu üyeliklerine seçildim. Uluslararası konuşmaları yaptım, konferanslar verdim.”

Son olarak iyi çocuklar yetiştirmekte sağlık bilimleri alanındaki katılımcının bahsettiği önemli başarıları arasındadır:

“Yani hayatımdaki en önemli başarılar, kültürümüz için de bu önemlidir. İyi çocuklar yetiştirmek. Bu eğitimlerine önem verdim. Çocuklarım iyi, hepsi üniversiteyi bitirdiler, meslek sahibi oldular, akademisyen olanlar oldu falan. İyi eğitim aldılar.”

5. Sonuç ve Tartışma

Kariyer inşasında teori ve pratik bireyin hangi özelliklere sahip olduğunu, bireyin yaşam geçişlerine nasıl uyum sağladığını ve bireylerin neden belirli bir yaşam yönünde hareket ettiğini ele almaktadır (Savickas, 2005). Bu bağlamda araştırma kapsamında üç akademisyenin de temel özelliği akademik merakla sahip olmasıdır. Bu seçkin akademisyenler kariyerlerini merak ve sürekli çalışma üzerine kurmuşlardır. İşlerine duydukları samimi merak onları yeni çalışmalar yapmak için motive etmiştir. Bunun

yanında bu merak kariyerlerini devam ettirmeleri için de temel sebeplerdendir. Sahip oldukları bu motivasyon Aytekin, Erdil, Erdoğan ve Akgün’ün (2016) yaptıkları çalışmada elde ettikleri kariyerine yatırım yapan ve motivasyonu yüksek olan akademisyenlerin bilimsel performanslarının daha yüksek olacağı bulgusu ile benzeşmektedir. Araştırmada yer alan akademisyenler kariyerlerine bu yönde yatırım yapmıştır. Bu yatırımları kurdukları ilişkiler ve iş birliklerinden görülmektedir. Bunun yanında yurt dışı ilişki ve iş birlikleri de onları çok beslemiştir. Sahip oldukları bu birikim ve motivasyon onların bilimsel performanslarını olumlu yönde etkilemiş ve seçkin akademisyen grubuna dahil olmalarını sağlamıştır.

Tülübaş ve Göktürk (2022) akademik kimliğin akademisyenlerin akademik çalışmanın temel değerleri ve ilkeleri ile ilgili deneyimlerini, fikirlerini, inançlarını ve değerlerini ifade ettiğini belirtmiştir. Bu çalışma bağlamında seçkin akademisyenler araştırmayı merkeze aldıkları, merakla güdülenen ve sürekli çalışarak kendilerini geliştiren akademik kimliğe sahip akademisyenlerdir.

Savickas’ın bir diğer çalışmasında (2013) kariyer inşasında, aktörlerin hayatlarına rol model etkisinden bahsedilmektedir. Bu bağlamda bu çalışmada seçkin akademisyenlerin kariyer kimliklerine rol model etkisi görülmüştür. Rol modeller onları akademik hayata yönlendirmiş, çalışma disiplini konusunda etkilemiştir ve teşvik etmiştir. Mengi ve Schreglmann (2012) araştırmalarında akademisyenlerin bilimsel üretkenliği olumsuz etkileyen faktörler arasında destek ve teşvik eksikliği, motivasyon eksikliği, zaman yetersizliği, kurumlardaki araştırma kültürü eksikliği, personel desteği konusunda yetersizlikler ve belli oranda maddi destek sıkıntısı bulgularını elde etmiştir. Bu çalışmada rol model olan özellikle doktora tez hocalarının desteği, katılımcıları yayın yapma konusunda teşvik etmiştir, bilimsel üretimlerini olumlu yönde etkilemiştir.

Katılımcılar yaptıkları çalışmaları bilimsel bir katkı olması temel isteğiyle ve merakla yapmışlardır. Bu çalışmalarda konu seçimi gibi değişkenleri akademik yükselme kaygısıyla yapmamışlardır. Bu da onları diğer akademisyenlerden ayıran temel göstergelerden biri olmuştur. Karataş, Özen ve Gülnar’ın (2017) araştırmalarına dahil ettikleri akademisyenlerin yaptıkları çalışmaların konu seçimlerinde akademik yükselme kaygısının önemli olduğunu göstermişlerdir. Bu bağlamda bu çalışmada ise tersi bir sonuç elde edilmiştir.

Lissoni, Mairesse, Montobbio ve Pezzoni’nin (2011) akademik yükselme ve bilimsel üretkenliği inceledikleri çalışmada, daha önce uluslararası projelerde bulunan ve araştırmalara ortak yazarlık yapan katılımcıların güncel dönemde bilimsel üretkenliklerinin diğerlerine göre anlamlı bir farkı sahip olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmada seçkin akademisyenlerin uluslararası yaptıkları iş birlikleri (projeler, konferanslar ve araştırmalar) onların bilimsel üretkenlikleri için önemli bir etken olduğu görülmüştür. Kurulan bu ilişki ve iş birliklerini oldukça

önemsemekte ve bunu vurgulamaktadırlar. Bunun yanında Yuret (2017) ABD'deki akademisyenlerin eğitiminde yabancı eğitimin rolünü incelemiş ve prestijli üniversitelerde akademisyen yetiştirmek için yabancı eğitimin rolünün önemli olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmada yurt dışı doktoranın önemli olduğu vurgusu Yuret'in (2017) araştırma bulgusuyla örtüşmektedir. Yurt dışı doktora hem eğitim hem iş disiplini açısından önemli katkılar sağlamıştır.

Araştırmadaki akademisyenlerden birinin sahip olduğu idari rol (rektörlük), onun akademik çalışmalardan uzak kalmasına sebep olmamıştır. Rektörlük sürecinde bilimsel çalışmalarına ve toplantılarına devam etmiştir. Bu da seçkin akademisyenleri diğer akademisyenlerden ayıran bir özellik olarak ele alınabilir. Billot (2010) çalışmasında yükseköğretim sektöründeki değişimlerin akademisyenlerin kimliği üzerinde önemli etkileri olduğunu belirtmiştir. Akademik çalışmalardaki farklı roller, öğretim ve idari sorumluluklar, araştırma çıktıları üretmeye yönelik baskılar akademisyenlerin kimliğini etkilediğini belirtmiştir. Bu çalışmada görülen farklı roller ise seçkin akademisyenlerin araştırma çıktılarına etkilememiştir, katılımcılar çalışmalarını yoğunlukla sürdürmüşlerdir.

Pratt, Rockmann ve Kaufmann (2006) yaptıkları çalışmada inşa edilen kimliklerin benzer sosyal konumlara kişiler tarafından onaylandığını belirtmiştir. Bu çalışmada da seçkin akademisyenler inşa ettikleri bu kimlikle kendi hocalarından, öğrencilerinden ve iş birliği yaptıkları akademisyenlerden aldıkları destekle ilerlemişlerdir. Haibo, Xiaoyu, Xiaoming ve Zhijin (2017) yaptıkları çalışmada kariyer kimliğinin örgütsel kariyer ve bireysel kariyer başarısı için düzenleyici bir rol oynadığını belirtmiştir. Bu araştırma kapsamında katılımcıların oluşturduğu seçkin akademisyen kimliği onların kariyer başarılarını etkilemiş ve aslında onları seçkin akademisyen konumuna getirmiştir.

Beigi, Shirmohammadi ve Arthur (2018) önceliklendirme, aktif ve güncel kalma ve çalışma alışkanlıklarını geliştirme gibi niteliklerin kariyer başarısında kilit rol oynadığını belirtmiştir.

ğını belirtmiştir. Araştırmada seçkin akademisyenler araştırmayı hayatlarının merkezine koymuşlardır ve geri kalan her şeyi bunun çerçevesinde kurgulamışlardır. Merakları ve araştırma istekleri onların kariyer başarısını etkilemiştir. Bu özellikler Beigi ve arkadaşlarının (2018) ele aldığı özelliklerle örtüşmektedir. Aynı çalışmada ailenin bireyi etkileyerek kariyer başarısında rol oynaması bulgusu, bu araştırma kapsamında rol model olan ailenin kariyere etki etme bulgusu ile benzeşmektedir. Araştırmada ulusal ve uluslararası iş birliklerinin başarıya etkisi belirtilirken bu araştırma kapsamında da seçkin akademisyenlerin kariyer kimlikleri içerisinde ulusal ve uluslararası iş birlikleri ve ekip çalışması öne çıkmıştır.

Bireylerin öyküleri kimlik inşası için önemlidir (Alvesson, 1994; Sveningsson & Alvesson, 2003). Araştırmada seçkin akademisyenlerin kariyer kimlik inşalarını inceleyebilmek için onlara kendi öyküleri sorulmuştur. Bu durum aslında kendi anlatılarını oluşturdukları ve kendi hikayelerinin yazarı olduklarını göstermektedir (Savickas, 2002; 2005; McAdams & Olson, 2010). Ylijokja ve Ursinb (2013) anlatıların, bireylerin kariyerlerini inşa etmenin yanında anlamlandırmaları için de önemli olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda seçkin akademisyenler kurdukları anlatı ile kendi kariyerlerini anlamlandırmışlar ve araştırmayla birlikte nasıl inşa ettiklerini görme imkânı bulmuşlardır.

6. Sınırlılıklar ve Öneriler

Seçkin akademisyenlerin programları, sorumlulukları ve çalışmaları gereği oldukça yoğundur. Bu nedenle çalışmada akademisyenlerden randevu alma süreci oldukça zorlu ilerlemiş, oluşturulan seçkin akademisyen listesindeki akademisyenlerin bir kısmına ulaşılamamıştır. Bu bir sınırlılık olarak belirtilebilir.

Kariyer kimliğinin inşa süreci ile ilgili ulusal literatürde çok az çalışma bulunmaktadır. Seçkin akademisyenler gibi spesifik gruplarla kimlik inşa sürecini incelemek araştırmacılara öneri olarak sunulabilir.

Kaynakça

- Ak, M., & Gülmez, A. (2006). Türkiye'nin uluslararası yayın performansının analizi. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1(1), 22-49.
- Alvesson, M. 1994. Talking in organizations: Managing identity and impressions in an advertising agency. *Organization Studies*, 15(4) 535-563. doi: 10.1177/017084069401500403
- Ardıç, K., & Erdoğan, N. (2009). Öznenin nesneleşmesi: Türkiye'de yönetim ve organizasyon alanında çalışan öğretim elemanlarının akademik özgeçmiş ve eserleri bakımından nicel görünümü. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(1), 199-237.
- Aytekin, I., Erdoğan, N., Erdil, O., & Akgün, A. E. (2016). Academicians' career capital and career satisfaction: The mediation effect of research productivity. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 16(6), 1921-1945.
- Bagilhole, B. (1993). Survivors in a male preserve: A study of british women academics' experiences and perceptions of discrimination in a UK university. *Higher University*, 431-447. doi: 10.1007/BF01383737
- Baker, M. (2016). Women graduates and the workplace: Continuing challenges for academic women. *Studies in Higher Education*, 887-900.
- Baruch, Y., & Hall, D. T. (2004). The academic career: A model for future careers in other sectors? *Journal Of Vocational Behaviour*, 241-262. Doi: 10.1080/03075079.2016.1147718
- Beigi, M., Shirmohammadi, M., & Arthur, M. (2018). Intelligent career success: The case of distinguished academics. *Journal of Vocational Behavior*, 107, 261-275. Doi: 10.1016/j.jvb.2018.05.007
- Belenkuy, C. Akademik kapitalizm: Sıralama sistemlerinin hegemonyasındaki üniversiteler (Doktora Tezi). Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/403696>

- Billot, J. (2010). The imagined and the real: Identifying the tensions for academic identity. *Higher Education Research & Development*, 29(6), 709-721. doi:10.1080/07294360.2010.487201
- Can, N., & Ançel, M. (2022). Covid-19 pandemi sürecinin akademisyenlere getirdiği avantajlar ve dezavantajlar: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi örneği. *Erciyes Journal of Education*, 44-65. doi: 10.32433/eje.1003574
- Castro, M. R., Van Der Heijden, B., & Henderson, E. L. (2020). Catalysts in career transitions: Academic researchers transitioning into sustainable careers in data science. *Journal of Vocational Behavior*, 122, Article 103479. doi: 10.1016/j.jvb.2020.103479
- Christensen, H., Henderson, Griffiths, K., & Levings, C. (1997). Does ageing inevitably lead to declines in cognitive performance? A longitudinal study of elite academics. *Personality And Individual Differences*, 23(1), 67-78. doi: 10.1016/S0191-8869(97)00022-6
- Clarke, M., & Ravenswood, K. (2019). Constructing a career identity in the aged care sector: Overcoming the "taint" of dirty work. *Personnel Review*. 48(1), 76-97. doi: 10.1108/PR-08-2017-0244
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri*. Qualitative research methods]. M. Bütün & SB Demir, Trans. (Eds.). İstanbul: Siyasal Kitabevi.
- De Rond, M., & Miller, A. N. (2005). Publish or perish: bane or boon of academic life?. *Journal Of Management Inquiry*, 14(4), 321-329. doi: 10.1177/1056492605276850
- Demirtaş, B., & Yeşilyurt Gündüz, Z. (2020). Türkiye'de uluslararası ilişkiler disiplinde kadın akademisyen olmak: Cam tavanlar ve fildişi bodrumlar. *Alternatif Politika*, 12(1), 228-259.
- Erdoğan, E. (2022). Anadolu'da akademisyen olarak çalışmanın hâletiruhiyesi: Başka türlü bir dünyaya inanma isteği. *Fe Dergi*, 14(1), 21-34.
- Erdoğan, E. (2022). Mesaiyi unutanlar: Covid-19 pandemisinin siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler çalışan akademisyenler üzerine etkisi. *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*, 223-241.
- Erdoğan, N. (2019). Geleceğin Türkiye'sinde yükseköğretim. *İlke Yayınları*.
- Gök, M. (2022). Türkiye'de yabancı akademisyen istihdamı, karşılaşılan sorunlar ve örnek mahkeme kararları. Erişim adresi: <http://acikerisim.alanya.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12868/1855>
- Güven, A. (2021). Covid 19 pandemi sürecinin birinci yılında, Türkiye'de akademisyenlerin iş yaşam kaliteleri üzerine bir değerlendirme. *Enderun Dergisi*, 1-21.
- Güven, A., Kaplan, Ç., & Acungil, Y. (2018). Türkiye'de özel ve kamu üniversitelerinde çalışan akademisyenlerin mobbing algısı. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 43-58. Doi: 10.20990/kilisibfakademik.428601
- Haibo, Y., Xiaoyu, G., Xiaoming, Z., & Zhijin, H. (2018). Career adaptability with or without career identity: How career adaptability leads to organizational success and individual career success?. *Journal of Career Assessment*, 26(4), 717-731. doi: 10.1177/1069072717727454
- Hartung, P. J., & Taber, B. J. (2008). Career construction and subjective well-being. *Journal of Career Assessment*, 75-85. doi: 10.1177/1069072707305772
- Ioannidis, J. P., Boyack, K. W., & Baas, J. (2020). Updated science-wide author databases of standardized citation indicators. *PLoS Biology*, 18(10), e3000918. doi: 10.1371/journal.pbio.3000918
- Karataş, T., Özen, Ş., & Gülnar, E. (2017). Akademisyenlerin kariyer basamakları ve yükseltme ölçütlerine ilişkin görüşleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 7(2), 82-93.
- Kwiek, M. (2016). The European research elite: a cross-national study of highly productive academics in 11 countries. *Higher Education*, 71, 379-397. doi: 10.1007/s10734-015-9910-x
- Lapointe, K. (2010). Narrating career, positioning identity: Career identity as a narrative practice. *Journal of Vocational Behaviour*, 77(1), 1-9. doi: 10.1016/j.jvb.2010.04.003
- Lissoni, F., Mairesse, J., Montobbio, F., and Pezzoni, M. (2011). Scientific productivity and academic promotion: A study on French and Italian physicists. *Industrial and Corporate Change*, 20(1), 253-294. doi: 10.1093/icc/dtq073
- McAdams, D. P., & Olson, B. D. (2010). Personality development: Continuity and change over the life course. *Annual Review Psychology*, 61, 517-542. Doi: 10.1146/annurev.psych.093008.100507
- Meijers, F. (1998). The development of a career identity. *International Journal for the Advancement of Counseling*, 20, 191-207. doi: 10.1023/A:1005399417256
- Mengi, F., & Schreglmann, S. (2013). Akademisyenlik bağlamında bilimsel üretkenliği etkileyen çevresel faktörler. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-17.
- Miller, A. N., Taylor, S. G., & Bedeian, A. G. (2011). Publish or perish: Academic life as management faculty live it. *Career Development International*, 16(5), 422-445. Doi: 10.1108/13620431111167751
- Otluoğlu, K. Ö., Yılmaz, B. K., & Dalkılıç, O. S. (2021). Covid-19 döneminde akademisyen annelerin iş-yaşam deneyimlerini anlamak: Nitel bir araştırma. *Kadem Kadın Araştırmaları Merkezi*, 7(1) 13-52.
- Özbiçin, M., & Healy, G. (2004). The gendered nature of career development of university professors: The case of Turkey. *Journal of Vocational Behavior*, 64(2), 358-371. Doi: 10.1016/j.jvb.2002.09.001
- Polkinghorne, D. (1988). *Narrative knowing and the human sciences*. United States Of America: State University Of New York Press.
- Pratt, M. G., Rockmann, K. W., & Kaufmann, J. B. (2006). Constructing professional identity: The role of work and identity learning cycles in the customization of identity among medical residents. *Academy of Management Journal*, 49(2), 235-262. doi: 10.5465/amj.2006.20786060
- Rahman, M. M., & Ali, N. A. (2020). Does work-family balance mediate the relationship between work-family conflicts and job satisfaction of academicians? *Journal Of Community Psychology*, 49(2), 361-374. doi: 10.1002/jcop.22464
- Saruc, S., & Aslantürk, H. (2021). Covid-19 pandemi sürecinde Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminin sosyal hizmet akademisyenleri perspektifinden değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(2), 421-438. doi: 10.33417/tsh.849278
- Savickas, M. L. (2002). *Career construction: A developmental theory of vocational behaviour*. D. Brown İçinde, Career Choice And Development (S. 149-205). San Francisco: Jossey-Bass.
- Savickas, M. L. (2005). *The theory and practice of career construction*. S. D. Brown, & R. W. Lent İçinde, Career development and counseling: Putting theory and research to work (S. 42-70). United States Of America: John Wiley & Sons.
- Savickas, M. L. (2013). *Career construction theory and practice*. S. D. Brown, & R. W. Lent İçinde, Career development and counseling (S. 144-180). United States Of America: John Wiley & Sons.
- Shattock, M. (2017). The 'world class' university and international ranking systems: what are the policy implications for governments and institutions? *Policy Reviews in Higher Education*, 1(1), 4-21. doi:10.1080/23322969.2016.1236669
- Sidek, S., Dora, M. T., Kudus, N., Hassan, M. A., Arif, S., Mohamed, S., Bidin, N. A. & Idris, M. F. M. (2015). Achieving excellence in

- academic work practices: The experience of Malaysian distinguished professors. *Asian Social Science*, 11(17), 83. doi: 10.5539/ass.v11n17p83
- Super, D. E. (1957). *The psychology of careers an introduction to vocational development*. New York: Harper & Row.
- Sveningsson, S., & Alvesson, M. (2003). Managing managerial identities: Organizational fragmentation, discourse and identity struggle. *Human Relations*, 56(10), 1163–1193. doi: 10.1177/00187267035610001
- Şahin, E. Y. (2020). Bir taşra hikâyesi daha: Taşra üniversitesinde kadın akademisyen olmak. *Çalışma ve Toplum*, 1(64), 229-268.
- Tahtalıoğlu, H., & Özgür, H. (2020). Türkiye’de akademisyenlerin idari görevlerine dair “cam tavan” algısı ölçeği geliştirme. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(4), 809-823. doi: 10.25287/ohuibf.735898
- Taşlıyan, M., Ozyasar, K., & Gökyar, A. (2022). Pandemi (Covid-19) döneminde, kariyer tatmini, kariyer platosu, örgütsel bağlılık ve işe yabancılaşma değişkenlerinin etkileşimi: Akademisyenler üzerine bir alan araştırması. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 7(17), 141-158. doi: 10.25204/iktisad.1028111
- Tepe, F. F. (2018). 2000’lerde Türkiye’de kadın akademisyenler: Rol Çatışması mı veya rol genişlemesi mi? *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 271-279.
- Toffoletti, K., & Starr, K. (2016). Women academics and work–life balance: Gendered discourses of work and care. *Gender, Work & Organization*, 23(5), 489-504. doi: 10.1111/gwao.12133
- Tonbul, Y., & Çiğdem, F. A. (2022). Bilimsel kongrelerin verimliliği ve akademisyenlerin anlam dünyasındaki yeri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 12(2), 358-368. doi: 10.5961/higheredusci.1067910
- Tuncer, S. (2019). Cinsiyetlendirilmiş bir kurum olarak akademi: Türkiye’de akademinin cinsiyet kültürüne bakmak. *Kültür ve İletişim*, 22(2), 173-208.
- TÜBA, 2023. Üstün başarılı genç bilim insanı ödülleri (GEBİP) esasları. Erişim adresi: <https://www.tuba.gov.tr/tr/tuba-odulleri/tuba-ustun-basarili-genc-bilim-insani-odulleri-gebip>
- TÜBİTAK, 2006. TÜBİTAK bilim, hizmet, teşvik ödülleri ve TÜBİTAK özel ödülü esasları. Erişim adresi: https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/oduller/esaslar/esaslar.pdf
- Tülübaş, T., & Göktürk, Ş. (2022). A meta-synthesis on academic identity in the neoliberal context of academy. *Higher Education*, 1-23. doi: 10.1007/s10734-022-00906-9
- Walsh, K., & Gordon, J. R. (2008). Creating an individual work identity. *Human Resource Management Review*, 46-61.
- Watson, T. J. (2009). Narrative, life story and manager identity: A case study in autobiographical identity work. *Human Relations*, 18(1), 425-452. doi: 10.1016/j.hrmr.2007.09.001
- Wilkins-Yela, K. G., Roachb, C. M., Traceyc, T. J., & Yel, N. (2018). The effects of career adaptability on intended academic persistence: The mediating role of academic satisfaction. *Journal of Vocational Behaviour*, 108, 67-77. doi: 10.1016/j.jvb.2018.06.006
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, S. (2018). Türkiye’de kadın akademisyen olmak. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 29-40.
- Yılmaz, E., & Özdemir, G. (2012). Türkiye’de kadın akademisyen ve araştırmacıların karşılaştıkları sorunlar ve tarıma bakış açıları. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*.
- Ylijoki, O. H., & Ursin, J. (2013). The construction of academic identity in the changes of Finnish higher education. *Studies in Higher Education*, 38(8), 1135-1149. Doi: 10.1080/03075079.2013.833036
- Yuret, T. (2017). An analysis of the foreign-educated elite academics in the United States. *Journal of Informetrics*, 11(2), 358-370. doi: 10.1016/j.joi.2017.02.008
- Yuret, T. (2018). Path to success: An analysis of US educated elite academics in the United States. *Scientometrics*, 117(1), 105-121. doi: 10.1007/s11192-018-2850-3